

ВИДОВДАНСКИ ЗАВЕТ „НИКАД НЕ ЗАБОРАВИ” СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА ПОВОДОМ ВИДОВДАНА

Било је свега

Поштовани читаоци Новина српских „Мостови”, По обичају јуни је мјесец када се одржава највише разноврсних догађаја, како по српским друштвима исто тако и у Савезу. Тако је било и ове године, а у свему су учествовала скоро сва друштва.

За Савез српских друштава Словеније свакако је највећи догађај био рецитал и свечана академија под називом „Никад не заборави”, поводом Видовдана, једног од највећих српских празника. Публика је имала прилику да чује свечану бесједу, рецитације као и мали концерт који су приредили гусларка Бојана Пековић и хармоникаш Никола Пековић.

И два друштва су такође организовали приредбе поводом Видовдана, традиционална „Видовданска прослава” у организацији Културно просвјетно спортског друштва „Вук Караџић” из Радовљице и „Видовдански сабор” који је организовало Српско друштво „Др Младен Стојановић” из Велења.

Фолклорна дјелатност је и даље једна од најмасовнијих дјелатности друштава и она окупља велики број прије свега младих људи. Није ни чудо што онда имамо највише догађаја повезаних са фолклором. Друштва су сама организовала неке догађаје, а исто тако учествовала на приредбама других друштава.

Овдје издвајамо већ традиционални Етно фестивал Храстник, који се ове године одржао већ двадесет и први пут, а на којему су поред српских друштава учествовала и друштва других народа.

Фолклорне и пјевачке групе друштава учествовале су и на приредбама као што је „Pozdrav poletju” у Крању и Етно фолк фестивал, такође у Крању, као и „Kulturna mavrica” на Јесеницама.

Да напоменемо и то да наша друштва одлазе и на фестивале у иностранство, тако је Културно умјетничко друштво „Младост” из Љубљане учествовало на фестивалу фолклора „Црноморски бисери” у Несебару у Бугарској.

Друштва често користе прилику да оду на излете или краће турнеје по Србији и Републици Српској, да обиђу родни крај или да се упознају са крајевима у којима нису били.

И у овом броју Новина српских „Мостови” доносимо редовне прилоге о духовности, језику, као и забавне стране, у жељи да задовољимо потребе свих читалаца, а вјерујем да у томе успијевамо.

Душан Јовановић

Душан Јовановић	
Било је свега.....	2
Златомир Бодирожа	
Видовдански завет - Никад не заборави...4	4
Мирослав Мартић	
Видовданска прослава.....	8
Драгиша Лазовић	
Pozdrav poletju.....	14
Драгиша Лазовић	
Етно-фолк фестивал.....	15
Душан Јовановић	
21. Етно фестивал Храстник.....	16
Душан Јовановић	
Видовдански сабор.....	22
Јово Јауз	
Пети Младенови дани.....	24
Драгиша Лазовић	
У посети родној грудни.....	26
Мирослав Мартић	
Kulturna mavrica.....	29
Душан Јовановић	
Младост на Црноморском приморју...34	34
Ружица Кљајић	
Поглед у долину.....	42
Насловна страна: Бојана и Никола Лековић на Свечаној академији „Никад не заборави” поводом Видовдана. Аутор Драган Благојевић	

Издавач

Савез српских друштава Словеније

За издавача

Златомир Бодирожа

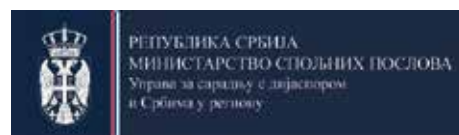
Главни и одговорни уредник
Душан ЈовановићЛектор за српски језик
Мића ЖивковићГрафичка обрада и прелом
Душан ЈовановићОбликовање
Бранко БаћовићМолимо, да сви дописници шаљу
своје текстове и фотографије по
електронској пошти:
mostovi.ssds@gmail.com

Штампа:

ENOLA B d.o.o., Medvode

Излази 4 до 6 бројева годишње
Штампање часописа омогућили:

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTIПројекат је рађен у сарадњи са Владом
Републике Србије и суфинансиран од Ми-
нистарства спољних послова - Управе за
сарадњу с дијаспором и Србима у региону.Часопис уписан у регистар јавних
гласила у Министарству за културу
Републике Словеније под бројем 785

Свечана академија - Видовдански завет - Никад не заборави

Савез српских друштава Словеније ове године, 30. јуна, четврту годину заредом, традиционално организовао је и реализовао Свечану академију поводом Видовдана, са препознатљивим звучним насловом „ВИДОВДАНСКИ ЗАВЕТ – НИКАД НЕ ЗАБОРАВИ”.

Ово изузетно сбрање реализовали смо у Парохијском дому Српске православне цркве Светих Ђирила и Методија у Љубљани. Овом приликом и на овом мјесту изражавам велику захвалност СПЦ у Љубљани, оцу Бориславу, на свој пруженој помоћи, пожртвованости и кооперативности у току припреме и реализације овог изузетног програма.

Ријеч захвалности упућујем Министарству спољних послова Републике Србије – Управи за сарадњу с дијаспором и Србима у региону за финансијску подршку овога за нас изузетно важног пројекта. Присутност високих званица учинило је организаторима велику част, а сам догађај узвишенијим и значајнијим. Међу присутним били су: Горан Марковић, отправник послова у Амбасади Републике Србије

Проф. др Душко Певуља

у Љубљани, Биљана Мариловић, министар савјетник у Амбасади Босне и Херцеговине у Љубљани, протојереј

Борислав Ливопољац, парох у Љубљани и старјешина храма, Зоран Стевановић, предсједник странке Ресница, Крстан

Публика и гостии на Академији

Шућур, потпредседник Савејта Владе Републике Словеније за непризнате националне заједнице бивше СФРЈ, Илија Јанковић и Стојан Миловић, потпредседници ССДС и Златомир Бодирожа, председник ССДС, представници Српског друштва „Вретено” из Ријеке у Хрватској, представници друштава из Републике Словеније као и други посјетиоци.

На позив водитељке присутнима се обратио Горан Марковић, отправник послова у Амбасади Републике Србије из Љубљане. Горан Марковић је поздравио све присутне у име Амбасаде Републике Србије и захвалио Савезу српских друштава Словеније на организацији Свечане академије поводом Видовдана, највећег и најзначајнијег празника који је дубоко уткан у генетски код и душу нашег народа.

У нашем народу, казао је даље Марковић, распрострањено је веровање да се на Видовдан све види, па ми тако данас видимо како је држава Србија ушла у ред успешних земаља света. Данас сведочимо о расту економије и са тим у вези свеукупном расту животног стандарда.

На крају је пожелио пуно успјеха Савезу српских друштава Словеније у његовој племенитој мисији његовања српске традиције и културе, што и јесте наш заједнички задатак.

Горан Марковић

Проф. др Ренаџа Ајосијини

Бојана и Никола Пековић

Свечану бесједу говорио је професор др Душко Певуља, редовни професор српског језика и књижевности на Филолошком факултету у Бањој Луци, модератор и рецитатор професор др Рената Агостини, редовни професор на Академији умјетности – Катедра за глуму и позоришну режију у Бањој Луци, музички дио програма брат и сестра Бојана Пековић на гуслама и Никола Пековић на хармоници.

Ови млади, широм свијета, познати умјетници почастили су присутне на крају програма мини концертном са избором познатих нумера из свог богатог стваралачког репертоара. Тиме су изузетно обогатили и учинили незабораван овај дан и дали огроман допринос квалитету програма. Сви присутни своје одушевљење исказали су громогласним дуготрајним аплаузима. Професор Душко Певуља у својој препознатљивој зналачкој бесједи, на њему својствен начин, између осталог

Гости на Академији

упутио је јасну поруку и опомену да се Косовски завјет не смије заборавити, он обавезује на памћење. То живо дејство Косовског завјета и Видовданске етике јесу темељне одреднице нашег

националног идентитета чија свјетлост ево траје више од шест вијекова. Косово око којег је саткана историја српског народа никада се не смије заборавити. Опредијелити се косовски, то значи одрећи се свега што је варљива добит и лакома слава, напустити оно што је доступно за љубав недостижног, цитирајући Његоша „нека буде што бити не може.“

Професор Певуља је изузетно увјерљиво, говорио како смо сви ми данас, на нашу велику срећу, свјedoци да је светост и данас могућа и доступна, а то нам је својим животом тумачио и показао Блаженопочивши Патријарх наш г-дин Павле. Истински увјерљива, бројним живим примјерима поткријељена, изузетно духовно обојена бесједа професора Певуље, дубоко је дотакла присутне и остаће у сјећању и памћењу присутних још дуго, дуго.

Бојана Пековић

Публика на Академији

Врстан модератор програма професор др Рената Агостини својом професионалношћу и умјетничком, глумачком надареношћу повезивала је овај дивни програм узвишено и умјетнички обogaћено. Посебно је то било изразито и примјетно док је рецитовала стихове пјесме Милана Ракића „На Газиместану”, а потом стихове пјесме Алексе Шантића „Ми знамо судбу”.

Глумачки таленат и професорско професионално искуство ове младе, врсне умјетнице, а и професорице учинили су да је овај програм добио на узвишености и квалитету какав се, по оцјени присутних, ријетко може видјети. Глумица и професорица је свој задатак обавила изузетно професионално са пуно љубави и препознатљиве емоције. Млади музичари изузетни умјетници свјетски познати, како рече професор Рената Агостини, „свјетски а наши”,

Бојана и Никола Пековић, већ са првим изласком пред присутне пјесмом „Ајте браћо белој цркви” јасно су показали о каквим умјетничким громадама је ријеч. Присутни су остали задивљени и радо чекали нови излазак и нове нумере.

Посебан доживљај за памћење изазвали су ови млади људи, брат и сестра, на крају програма својим мини концертном гдје нико од присутних није остао равнодушан и нико није примијетио колико дуго је програм трајао. Сви, баш сви били су јединствени да је потребно овакве програме осмишљавати и

Никола Пековић

овакве врсне амбасадоре наше културе ангажовати када је год то могуће и када год то прилике дозвољавају.

На самом крају како то бива и како ред налаже председник Савеза српских друштава Словеније Златомир Бодирожа захвалио је свима који су одвојили дио свог свакоднева и својим присуством потврдили исправност одлуке вођства Савеза српских друштава Словеније да Видовдан има сасвим изузетно мјесто у историји српског народа и да је овакав програм изузетан допринос чувања памћења, јер Видовдан носи у себи тежину и снагу историје, али и надахнуће за будућност. Бодирожа је напоменуо да много више осјећа него може ријечима казати, па због тога је његова бесједа сувишна и само би могла умањити импресије присутних које су им дали ови дивни учесници

програма. Свако на свој начин. Све заједно величанствено и незаборавно.

Бодирожа је учесницима у знак захвалности и сјећање на овај диван догађај додијелио пригодне захвалнице и на самом крају све заједно позвао на коктел и дружење припремљено у сусједној просторији.

Сви заједно наздравили су и уз чашицу и опуштеном братском разговору измјењивали утиске, телефонске бројеве и уговарали нова дружења, понесени овим незаборавним доживљајем обојеним великим историјским, а ништа мање духовним осјећањем.

Текст: Златомир Бодирожа
Фото: Драган Благојевић

Организатори, гости и учесници у програму

Видовданска прослава

„Јесењско полетје“ је већ трећу годину заредом културни догађај који од почетка јуна до краја септембра организује општина Јесенице. Међу више од седамдесет културних догађаја своје мјесто сада већ традиционално заузима и централни годишњи догађај „Видовданска прослава“. Наше друштво од самог оснивања (прије 29 година) организују овај догађај који је са годинама прерастао у међународни фолклорни фестивал а посљедњих година се одржава у склопу љетњих културних манифестација у Јесеницама као српско етно вече.

Ове године смо се посебно потрудили да окупимо велики број српских културних друштава из Аустрије, Италије и Словеније. Тако смо у културном дјелу програма са почетком од 16.30 сати имали рекордан број са преко 250 учесника. На почетку програма нас је поздравила Тина Реповж, замјеница градоначелника Јесеница и пожељела нам успјешно и срећно одржавање нашег културно забавног програма. Својим присуством су увеличали овај догађај и директорица општинске управе Вера Ђурић-Дроздек, Стојан Миловић, потпредседник Савеза

Српских друштава Словеније, Саша Станковић, предсједник Савеза Српских друштава Аустрије као и Снежана Цида, представница Савеза Српских друштава Њемачке те многобројни представници наших друштава.

Поред дјечијег ансамбла нашег друштва који је отворио програм, наступили су гости из: СД „Др Младен Стојановић“ Велење, КУД „Младост“ Љубљана, КУД „Младост“ Леоберсдорф, СКЦ „Завичај“ Клагенфурт, СКЦ „Стеван Мокрањац“ Беч, КУД „Острог“ Линц и Удружење Срба Круна из Скиа у Италији.

За нешто мање од два сата, су својим учешћем и наступима омогућили многобројној публици уживање у разноврсном фолклорном програму, који је све вријеме одлично повезивала наша Снежана Максимовић.

У програму су изведене сљедеће кореографије:

Културно просвјетно спортско и хуманитарно друштво „Вук Караџић“ Радовљица: „Игре из Срема“.

Српско друштво „Др Младен Стојановић“ Велење: „Игре из Груже“. Српски културни центар „Стеван

Тина Реповж

Мокрањац“ Беч: „Игре из Шумадије“. Културно умјетничко друштво „Младост“ Љубљана: „Влашке игре из Радујевца“.

Госћи на прослави

Удружење Срба „Круна“ Скио: „Игре из Пчиње“.

Српски културни центар „Стеван Мокрањац“ Беч: „Игре са Косова“.

Културно умјетничко друштво „Острог“ Линц: „Игре из Лесковца“.

Културно умјетничко друштво „Младост“ Леобесдорф: „Влашке игре из Кобишнице“.

Срба „Круна“ Скио: „Игре из Владичиног Хана“.

Српски културни центар „Стеван Мокрањац“ Беч: „Игре из Неготина“.

Културно умјетничко друштво „Младост“ Леоберсдорф: „Игре из Црне Траве“.

Српског културно друштво „Завичај“ Клегенфурт: „Игре из Косовског Поморавља“.

Мирослав Мартић

Током програма смо најавили и томболу са преко 1.000 вриједних награда које су распродате у рекордном року. По завршетку програма настављена је забава и велико народно весеље уз „ХУ band“ која је трајала до касно у ноћ.

Овим путем се још једном захваљујемо свим гостима, суорганизатору догађаја општини Јесенице, нашим члановима који су помогли организовати и реализовати овакав догађај, као и свим посјетиоцима на незаборавној „журци“ која нам даје и обавезу, да идуће године кад слаavimo 30 година постојања буде још посјећенија, веселија и „луђа“.

Текст: Мирослав Мартић
Фото: Душан Јовановић

Мирослав Мартић, Весна Драјић и Сандра Јевтић

Публика на йрослави

СД „Др Младен Стојановић“ Велење

Снежана Максимовић

СКЦ „Стеван Мокрањац“ Бео

КПСХД „Вук Караџић“ Радовљица

КУД „Младоси“ Љубљана

Удружење Срба „Круна“ Скио

СКЦ „Стеван Мокрањац“ Беч

КУД „Острог” Личи

КУД „Младоси” Леоберсдорф

Удружење Срба „Круна” Скио

СКЦ „Стеван Мокрањац“ Беч

КУД „Младоси“ Леоберсдорф

СКД „Завичај“ Клајенфурт

Pozdrav poletju

Српско културно просветно друштво „Свети Сава” Крањ, је учествовало 15. јуни 2024. у центру Крања на догађају „POZDRAV POLETJU” (ПОЗДРАВ ЛЕТУ) у организацији Савеза културних друштава Крањ, потпомогнут са JSKD Горењске регије. Приредба је целодневна и у традицији је средином јуна месеца сваке године. Укључена су сва културна друштва Крања, како словеначка, тако и осталих националних групација из Крања.

Наступ СКПД „Свети Сава” Крањ, је био у 8.50 часова, што је морало да значи правремену припрему, облачење ношњи и долазак у центру Крања. Шумадија је поново заиграла а шајкача поносно ношена. Дружење са члановима осталих друштава, учесника приредбе, је било са чашицама ракије и уштипцима са сиром.

Од српских друштава учествовали су поред СКПД „Свети Сава” Крањ и КД „Брдо” Крањ код којих су наступили чланови Школице фолклора са играма из Груже и Дечји ансамбл са играма из Лесковца, СКД „Петар Кочић” Крањ наступило је са мешовитом певачком групом и песмама „Данас нам је Ђурђевданак”, „Мала моја из другог села” и „Кажича гаро, јагње мало”.

Текст и слике: Драгиша Лазовић

Мешовита певачка група СКД „Петар Кочић” Крањ

Вешеранска фолклорна група СКПД „Свети Сава” Крањ

Школа фолклора КД „Брдо” Крањ (Фото: Наш глас)

Етно-фолк фестивал Крањ

Српско културно просветно друштво „Свети Сава” Крањ, је учествовало на 26. Етно-фолк фестивалу, 16. јуна 2024. у дворани Khiselstein у Крању. На Фестивалу је учествовало десет друштава из Словеније и једно друштво из Беча - Аустрија.

Организацију Етно-фолк фестивала имало је Македонско културно друштво „Свети Ђирило и Методије” из Крања. Атракција фестивала је био дефиле улицама Крања у народним ношњама са појединачним наступима друштава по граду, где је фолклоријаду гледало поприличан број грађана, јер је и онако био пазарни дан у Крању. Догађај је пропратио леп и сунчан дан касног поподнева. Наступи учесника су почели у 20.00 часова. Ветеранска група „Свети Сава” Крањ је била осма по редоследу, са игром из Шумадије, која је сходно годинама, солидно изведена. Кореографију је припремио уметнички руководиоца Алеш Оштир, некадашњи члан извођачке групе СКПД „Свети Сава” Крањ.

Поред СКПД „Свети Сава” Крањ на Етно-фолк фестивалу учествовало је још једно српско друштво, и то Српско културно друштво „Сава” Храстник које је наступило са певачком групом и са кореографијом „Игре из Лесковца”.

Текст и слике: Драгиша Лазовић

Ветеранска фолклорна група СКПД „Свети Сава” Крањ (Фото: www.mkd-kim.si)

Ветеранска фолклорна група СКД „Сава” Храстник (Фото: www.mkd-kim.si)

Дефиле и заједничко коло

21. Етно фестивал Храстник 2024

Српско културно друштво „Сава“ Храстник организовало 21. Етно фестивал Храстник 2024

Овај, за друштво најважнији и највећи догађај био је 15. јуна 2024. у Спортској дворани Храстник, пред око четири стотине посетилаца који су имали прилике видети и чути игре и песме из разних крајева, од Словеније до Северне Македоније.

На самом почетку Фестивала Женска певачка група СКД „Сава“ Храстник отпевала је песму „Шетнала се Кузум

Стана”, а потом је дечја фолклорна група из истог друштва одиграла игре из централне Србије.

Водитељка програма Снежана Максимовић у свом поздравном говору навела је: „Поштовани гледаоци, драги посетиоци, цењени гости и пријатељи, добро вече. Дани тако брзо пролазе и већ је прошла година од када смо се срели ту на истом

Женска певачка група СКД „Сава“ Храстник

Кашјуша Лазник

месту, на Етно фестивалу којег организује Српско културно друштво „Сава“ из Храстника. Нисмо одмарали за све

Дечја фолклорна група СКД „Сава“ Храстник

ово време, већ смо вредно радили да би се вечерас представили у најбољем светлу. Наш највећи успех су свакако наши најмлађи, који су и отворили вечерашњи фестивал.

Поштовани посетиоци, драги гости, цењени љубитељи фолклорне уметности, са великим нестрпљењем ишчекивали смо наш Етно фестивал. Марљиво смо радили током целе сезоне, а наш завршни Фестивал свакако је круна нашег годишњег рада.

Са нама су вечерас и многобројни учесници у програму и пријатељи нашег друштва:

СД „Др Младен Стојановић” Велење, КУД „Севдах” Љубљана, ФС „Свобода” Трбовље, Међимурско културно друштво „Иван Цар” Љубљана, СКД „Марибор” Марибор, СПД „Никола

Тесла” Постојна, СКД „Петар Кочић” Крањ, КУД „Leyli” Тржич, МКД „Свети Ђирило и Методије” Крањ”.

Затим је поздравила и госте овогodiшњег Етно фестивала, а то су били: Катјуша Лазник, заменица градоначелника општине Храстник, Златомир Бодирожа, председник Савеза српских друштава Словеније, јереј Горан Шљивић, парох цељски, представници Савеза српских друштава Словеније и представници Савеза Срба Словеније, донатори и спонзори, учесници 21. Етно фестивала, посетиоци.

У наставку свог поздравног говора Снежана Максимовић навела све оне који су подржали 21. Етно фестивал, а то су: Општина Храстник, Јавни фонд Републике Словеније за културне делатности (ЈСКД), Министарство спољних

Снежана Максимовић

послова Републике Србије – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, Општина Загорје, Пекара „Бане” Зрече, Кораћ Нурадин, с. п., Логистика, д. о. о. Цеље, Restavracija S, Чамбер Рада – Фризерство „Стил” Трбовље, Шивиљство „Маја” – Гордана Кокић, с. п., „Мода”, д. о. о. Трбовље, Тадеја Пипан, с. п. Трбовље, Цвећара „Марјетка” Римске Топлице, „Јагода” Храстник, Културно рекреациони центар (КРЦ) Храстник, Основна школа Храстник, бројни дуги чланови и пријатељи друштва.

Истакла је да је Етно фестивал део програма „Парада учења” Zasavske ljudske univeerse (Засавског народног универзитета) и део приредбе „Teden ljubiteljske kulture JSKD” (Недеља аматерске културе).

Након поздрава, представљања учесника, гостију и донатора, прешло се на сам програм Етно фестивала, односно на песму и игру. Пре наступа сваке појединачне групе водитељка програма Снежана Максимовић рекла је неколико речи о самом друштву и најавила кореографију која ће бити изведена.

У овом делу Етно фестивала први су на сцену изишли чланови ветеранске фолклорне групе Српског просветног друштва „Никола Тесла” из Постојне

СПД „Никола Тесла” Постојна

МКУД „Иван Цар” Љубљана

које је Снежана Максимовић најавила следећим речима: „Из Постојне нам стиже СПД „Никола Тесла”. Њихов циљ је српску културу представљати широкој јавности, наравно уз поштовање словеначког народа и простора у којем живе и раде. Основна делатност друштва је фолклор кроз очување богате културне баштине коју врло успешно преносе на млађе генерације. У друштву делују многобројне секције а са вама је вечерас фолклорна која нам је одабрала „Игре из Шумадије”.

Друго друштво које је учествовало на овом Етно фестивалу је Међимурско културно уметничко друштво „Иван Цар” из Љубљане за које је речено у најави: „За фолклорну групу Међимурског културног друштва „Иван Цар” је ове године веома леп јубилеј и то десет година деловања друштва. У тих десет година тако су били веома чврст мост између два народа, хрватским и словеначким. Своју хрватску, међимурску културу представљали су у Француској, Италији, Грчкој, Мађарској, вечерас су овде са нама. Прво се представила певачка група „Фијолице”, затим и фолклорна група са сплетом под именом „Лепа ти је Загорје зелена”.

У најави мушке певачке групе Српског културног друштва „Сава” Храстник речено је: „Како наше старе песме на глас и на бас све више тону у заборав, а ми то желимо да спречимо, поред фолклорне оформили смо и певачку групу. Свесни да је у СКД „Сава” српска традиционална песма огроман део нашег народног стваралаштва, којег смо као потомци наших предака наследили и

Мушка певачка група СКД „Сава” Храстник

Ветеранска фолклорна група СКД „Марибор” Марибор

нисмо дозволили да песма оде у заборав, прикупили смо материјал, теренске

записе, учили на семинарима, а то певачко богатство наши момци вечерас деле са вама.”

КУД „Leyli” Тржич

Из Марибора је стигло Српско културно друштво „Марибор” са своје две фолклорне групе, а друштво је представљено следећим речима: „Ово друштво богато је многобројним члановима који су активни у свим секцијама друштва. Поред младих у стопу их прате и старији играчи који делују већ од 2005. године. Током тих година створио се велики репертоар, иза њих је много наступа, али и путовања и представљања свог ансамбла и у иностранству. Вечерас нам се представљају „Играма из Бруса”. Ветерански ансамбл СКД „Марибор”.”

Фестивали су и место на којима се може видети нешто ново, нешто што у извесном смислу одудара од уобичајеног

програма фестивала, а то на неки начин допуњује сам програм. Тако је ове године организатор позвао и КУД „Leyli“ из Тржича, а Снежана Максимовић је њихов настап најавила следећим речима: „Сада за нешто другачије. КУД „Leyli“ ради од јуна 2008. године. Њихова сврха је да допринесу вишем нивоу оријенталног плеса, приказивању тога као сценску плесну форму. Овога пута, група чланова наступиће у нешто мањем ансамблу са модернизованим стилем класичног оријенталног плеса, где је кључ самог плеса разумевање и интерпретација музике и текста музике. Поздравимо плесаче громогласним аплаузом.“

Овако је најављена наредна тачка програма: „Увек драги пријатељи и већ редовни гости нашег фестивала, и они су се вечерас одазвали позиву. Поред

МКД „Свети Ђирило и Методије“ Крањ

дечјих и омладинских група, ту су већ веома познати старији фолклорашки

који не одступају од своје традиције. Заједничком снагом и љубављу према македонским народним играма, они показују македонске обичаје и навике у земљи и иностранству. За вас су одабрали венац македонских игара из источне Македоније. МКД „Свети Ђирило и Методије“ Крањ.“

Женска певачка група СКД „Петар Кочић“ Крањ

На ред је поново дошла песма и поново настап друштва из Крања, овај пут то су биле чланице Женске певачке групе Српског културног друштва „Петар Кочић“ Крањ које је Снежана Максимовић, која је иначе и руководилац ове певачке групе, најавила на следећи начин: „Песме су некада имале више значења него данас, јер се и живело другачије и није било медија и технике којима су се преносиле поруке, па су се преносиле песмама. Кроз песму се исказивала љубав, песма је говорила кроз шта је човек пролазио и шта га је све кроз живот пратило. Песма је била све, не само део живота већ и начин живота. Песма је и њихов начин живота. Ове године су скупиле храброст и оформиле своју женску певачку групу. Запевајмо заједно са женском певачком групом СКД „Петар Кочић“ Крањ.“

КУД „Севдах“ Љубљана

И из Љубљане је дошло још једно друштво, а то су чланови Културно уметничког друштва „Севдах“ које је водитељка представила речима: „Веома смо срећни што је вечерас међу нама више култура, што волимо своје и поштујемо туђе, зато су се нашем позиву одазвали и чланови КУД „Севдах“ из Љубљане. Друштво, које већ осамнаесту годину ради на очувању културне традиције народа Босне и Херцеговине,

посебно севдалинки и народних игара. Сарађују са сродним друштвима свих народа и народности у Словенији и иностранству. Вечерас ће се представити муслиманским играма из средње Босне.”

Песмом и игром отишло се до Горењске, а за то су се побринули фолклораши Фолклорне групе „Свобода” Трбовље које је Снежана Максимовић најавила на следећи начин: „Драге комшије и пријатељи Фолклорне групе „Свобода” Трбовље, прошле године су прославили 35 година свог деловања. Чланови долазе из Храстника, Трбовља и Загорја об Сави. Окупља их радост до плеса и љубав према словеначком културном наслеђу. Иако су из Трбовља, њихов репертоар је богат и играма из других крајева. Вечерас ће нам се представити са горењским сплетом „S tabo plesat grem” (Идем да играм с тобом). Уверите се сами шта се дешава у сплету.”

Српско друштво „Др Младен Стојановић” Велење дугогодишњи је учесник Етно фестивала Храстник, а то је водитељка потврдила овим речима: „Они су од српских друштава редовна група на нашем фестивалу. Упркос томе што се баве различитим професијама спаја их једино љубав према српској култури, љубав према фолклору и љубав према своме друштву. То су доказали многим учешћима и организовањем разних концерата. Своје корене чувају од заборава и млађе веома успешно подучавају о томе одакле долазе. Иза сцене се спрема да запева и заигра СД „Др Младен Стојановић” из Велења.” Прво је Мушка певачка група отпевала неколико песама а затим

Фолклорна група „Свобода” Трбовље

Мушка певачка група СД „Др Младен Стојановић” Велење

је фолклорни ансамбл извео кореографију „Игре из Грузе”.

Представљајући извођачки ансамбл Српског културног друштва „Марибор” речено је следеће: „У програму вечерас видели смо њихов ветерански ансамбл а ускоро ће нам се представити и извођачки СКД „Марибор”. Друштво се већ 25 година успешно труди да у духу међукултурног дијалога сачува језик, традицију и културу српског народа који живи у Словенији. Мисија друштва је стварање додатне вредности у култури која се не мери у материјалном смислу, већ у срећи и задовољству својих чланова. Не штедимо дланове за ансамбл који ниже многе успехе, а највећи међу њима је Златна плакета на Европској смотри 2018. Уживајте у играма Врањског поља.”

Фолклорна група СД „Др Младен Стојановић” Велење

Пред сам крај наступа певачких и фолклорних група водитељка програма Снежана Максимовић је рекла и ово:

„Верујемо да смо вам и ове године пренели лепу поруку. Желимо да се захвалимо свима који су помогли да наш фестивал успе, а следеће године вас очекујемо са још лепшим програмом”, а затим најавила и домаћу фолклорну групу: „Они који нам дају снагу и мотив да устрајемо у нашем раду свакако сте ви драга публика, и ми смо ту због вас. Желимо вам рећи хвала за сву вашу подршку и сваки ваш аплауз а за сам крај погледајмо домаћине, СКД „Сава” Храстник”. Певачка група отпевале је још једну песму, а онда је фолклорна група одиграла кореографију „Игре из Лесковца”.

На крају 21. Етно фестивала Храстник 2024. Цвијетин Нешковић, председник

Извођачки ансамбл СКД „Марибор” Марибор

Уручивање признања Нурадину Кораћу

СКД „Сава” Храстник прво је уручио захвалнице свим учесницима у програму, а затим и посебно признање – захвалницу Катјуши Лазник за Општину Храстник, као и за Општину Загорје об Сави.

Посебно признање – захвалница уручено је и Нурадину Кораћу, с. п., дугогодишњем активном члану друштва и члану фолклорне групе СКД „Сава” Храстник.

За све госте и учеснике у програму приређена је вечера у друго делу дворане, где је била и игранка уз живу музику.

Текст и фото: Душан Јовановић

Ветеранска фолклорна група СКД „Сава” Храстник

Видовдански сабор

Српско друштво „Др Младен Стојановић“ из Велење приредило поводом Видовдана рецитал под називом „Видовдански сабор“

Овај догађај одржан је 22. јуна 2024. у Vili Bianca, у прелепој дворани, нарочито погодној за овакве и сличне приредбе. Рециталу су присуствовали чланови и пријатељи друштва који су имали прилике да виде и чује учеснике чији се програм односио на Видовдан, велики српски празник.

На почетку програма Параскева Јауз на виолини и Њеџош Јауз на хармоници извели су сплет српских народних мелодија, а затим је водитељка програма Снежана Максимовић прво рекла неколико речи о самом Видовдану, а затим најавила учеснике у програму.

У свом поздравном говору Снежана Максимовић је прво рецитовала ове стихове:

„Рађај мајко синове и кћери,
да чувају српство и хришћанство
и пренеси свакоме ко не зна
колевка је највеће пространство“,

а затим додала:

„Дочекали смо још један Видовдан, за српску цркву и наш српски род један од најважнијих датума. Ми смо мали народ, али наша историја је велика. Видовдан не обележавамо као дан пораза, већ га славио као прави симбол духа нације. Зато желимо да нам овај празник протекне у миру, јединству и доброј вери. Српски народ данас више него и када у својој историји мора бити јединствен. Сећамо се свих српских јунака, важних историјских догађаја

Параскева и Њеџош Јауз

који су се одиграли на данашњи дан, српског Косова и молимо се за њих. Наш народ каже: „Ко је ко, видеће се на Видовдан“. Зато вас позивам све да будемо јединствени, да чувамо и волимо наше породице и нашу земљу. Све док славио Видовдан наша будућност је светла. А вечерас Видовдан обележавамо овде у овим прелепим просторијама у Велењу код наших домаћина Српског друштва „Др Младен Стојановић“. О догађајима на Видовдан вечерас ће нам причати дугогодишњи драги пријатељи: Остоја Шобот, Крстан Шућур, Маринко Јагодић и Душан Јовановић.“

Прво је најавила Душана Јовановића који је читао текст Аве Јустина Поповића „Видовданска етика“, који је из Ава Јустин Поповић говорио на Видовдан 1939. године, а у којем

се између осталог каже: „Нигде се парадокси неба и земље нису тако срдечно загрлили као у историји рода српскога. Загрлили видовданским загрљајем. На данашњи дан пре 550 година, наша се народна душа кроз косовски подвиг венчала са небеском правдом. У име целог народа честити Кнез се приволео Царству небеском. И ми смо, једном за свагда, изабрали небеску правду за народни идеал и постали њена драговољна жртва. Од тада, душом Српства постало је: страдати за небеску правду, и жртвовати се за њу. Косовски мученици, на челу са честитим Кнезом, својим светим мучеништвом повели су наш народ путем страдања за небеску правду. И водили га столећима кроз све буре и олује наше потресне историје“.

У наставку програма Крстан Шућур је рецитовао епску песму „Косовка девојка“ и прочитао још неколико песама, а Маринко Јагодић Маки је читао своје стихове из збирке „Источни прозор“, а који се односе за духовни живот и духовност појединца и народа. Остоја Шобот је прочитао своје стихове а затим говорио о духовности и духовном животу, осврћући се по том питању и на савремена збивања у којима се силом прилика духовност све више губи и уништава, и да то треба на сваки начин спречити.

У другом делу програма Снежана Максимовић је, говорећи о Видовдану,

Снежана Максимовић, Маринко Јагодић, Остоја Шобот, Крстан Шућур и Душан Јовановић

истакла: „Видовдан је највећа слава српског народа. Он је дан а не ноћ, и то баш дан. Он нас опомиње на победу и на васкрсење. Семе царства небескога, посејано Светим Савом, никло је бујно и порасло велико. Богати плодови тог семена узабрани су на Косову пољу. То није једина Христова и Савина жетва у нашој прошлости, али је пресјајна и јединствена своје роду.

Косово је, рече Матија Бећковић, најскупља српска реч. Из те речи извире све српско. Да не беше косовског завета, где би ми били данас?

Косово је нас дефинисало као народ и кроз векове до данашњег дана оно нас дефинише. Косовски завет никада неће престати да важи. Док је света и века биће борбе око Косова. Док се ми боримо, дотле и постојимо. Ако ли икада наиђе нараштај Срба који није задојен косовским заветом, међу којим нема ни једног Обилића и ни једног Југовића, онда више нема ни Срба. Као што нема реке без извора ни дрвета без корена, тако ни Срба без Косова, а заиста, ни Косова без Срба.”

У овом делу програма поново су Маринко Јагодић Маки, Крстан Шућур и Остоја Шобот читали своје песме и песме других аутора, а Душан Јовановић је извео монодраму „Пилипенда” по приповеци Симе Магавуља, а у којој се говори о борби српског народа за православну веру и свој опстанак у Далмацији за време аустријске окупације у деветнаестом вијеку.

У трећем блоку програма Снежана Максимовић је, такође говорећи о Видовдану навела:

„На Косову се пробудила наша национална савест, а кад се савест једном пробуди више не може заспати. Тридесет четири године пре Косова смрћу цара Душана окончана је пропаст царства српскога. Није пропало само оно што није могло пропасти: Жича и Милешева, Сопоћани и Студеница, Павлица и Дечани, Пећаршија и Свети Архангели.

Било је лакше примити туђе, него одбранити своје. Да смо ту сагнули душу, заувек би остали погурени. Да смо се ту покорили, траг би нам погинуо и више не бисмо имали из чега васкрснути.

Још пре Косова, Србија се родила на Косову. Србин је онај кога се Косово тиче. Зато немамо ништа равно Косову ни у својој историји, ни на својој географији. Немамо чвршћег упоришта, ни јачег духовног средишта. Косово је огњиште око кога је окупљен, окосница око које је саденут, колевка у којој је одрастао српски народ.

Косово је Крстово. Ту се укрстило небеско и земаљско царство. Пола у нама, пола изнад нас. Косово је најдубља рана, најдуже памћење, најживља успомена, најмилији пепео српског народа. Заокретница са које је највише порасла наша душа.

Највећа вредност косовске легенде је што је жива. Што није скамењена, ни довршена, ни размршена. Што њена порука није умрла, ни мисао закована, ни идеја заглављена. Што се креће, укључује нове нараштаје, тражи њихов допринос и тумачење.

Зато је косовска опорука можда јаснија нама него нашим прецима. А наша одговорност већа него ичија у ранијим

временима. Косово је очно дно српског духовног вида. Косово је толико српско, да га нико ко зна шта није његово не би узео ни када бисмо му га нудили, а камоли га отимао.

Христос је још на крсту, а Крститељ у води. Док буде дрвета од њега ће се правити крстови, док буде српског језика биће Косова.”

Параскева и Његош Јауз још једном су ступили на сцену и извели још један сплет српских мелодија, а затим су свим учесницима у програму подељене захвалнице за учешће у овом за друштво великом и значајном догађају.

Присутнима се обратио и Крстан Шућур, који се захвалио на позиву, истичући добру сарадњу између Српског друштва „Др Младен Стојановић” Велење и Српског културног друштва „Петар Кочић” Крањ, а затим поклониле домаћинима збирку песама Маринка Јагодића Макија „Источни прозор”.

На крају овог догађаја Снежана Максимовић се обратила публици следећим речима: „Толико богатства у једној речи и једном дану, а ипак толико пресудних тренутака баш на тај дан од 1389, а да ли ће их још бити, или је ипак сваки Видовдан у српској историји посебан, то знају само они који су изабрали пут, несхватљив многим већ вековима, а који је омогућио земаљске патње и победе, а небеско радовање. Поштована публико, хвала вам на посети. Остајте здраво и не заборавите ко сте ви и ко су вам преци.”

Текст и фото: Душан Јовановић

Учесници у програму

Пети Младенови дани

Српско друштво „Др Младен Стојановић“ из Велења већ пету годину одржава „Младенове дане“. Активности почињу почетком године и трају кроз цијелу годину. Циљ нам је да у што већем броју активно укључимо српска друштва из Словеније, а за публику направимо што занимљивији програм, зато су активности разноврсне и за свакога се нађе нешто интересантно. Обухватио је разне тематике: старе обичаје, литерарне вечери, пјевачке традиционалне концерте, позоришне представе, изложбе слика и ручних радова

1. Пијукање

Пијукање се код нас изводи већ традиционално. Ову годину је то већ десети пут и увијек буде добро посјеђено. Циљ нам је да уведемо што већи број дјеце и да се не заборави тај обичај, што нам за сада и успијева. У самој припреми на пијукање учествовала је већина чланова, што нам много значи. Момци су донијели бадњак и сламу. Старији чланови припремили пакетиће са којим смо обдарили дјецу. Данијела Митровић припремила дјечју екипу која је извела програм за најмлађе. Овај пут је учествовала и мушка пјевачка група. Сав програм су водила искључиво дјеца на српском језику. Дјеца су започела са разбрајалицама а онда је Андријана Самарцић преузела вођење програма.

Све присутне поздравила и најавила детаље програма данашњег догађаја. На самом уводу најаве појаснила је шта

Туџијага

ће имати прилику да виде, како потјечу дјечје пробе, шта уче и шта су научили кроз годину. Програм је настављен са пјесмом мушке пјевачке групе „Ој, Божићу теби се веселим“. Програм преузима даље Андријана која најављује наше најмлађе музичаре, који на фрули и хармоници прате извођење пјесме „Чворак, чворак“ и „Маца преде“.

После завршетка дјеце са рецитовањем почиње Анастасија Самарција док се припреми дјечја фолклорне група. Дјеца су одиграла игре из Груже (заврзлама, крива крушка, пишти пиле, колубарчица, левакиња, рудничанка, тројанац). Програм после кореографије наставила је мушка пјевачка група са пјесмом „Оћемо ли запјевати селе“.

Најмлађи су поново изашли на подијум и рецитовали разбрајалице док се Његош Јауз није припремио за свирање и пратњу пјесме „Пошла ми Тројанка на воду“, а програм је завршен са колом „бугарка“ које су дјеца сама изабрала. Послије тога услиједило оно најбитније, „пијукање“ због чега су дјеца и позвана. Велика радост за дјецу је почела. Дозивали смо их позивом „пипи-пипи-пипи“, а онда их даровали бомбонима и орасима, које смо за њих бацали по простору свуда по слами. Било их је задовољство гледати како траже и веселе се нађеним орасима и бомбонима. Многа дјеца су први пут у животу имала контакт са сламом. После тога смо их још обдарили са пакетићима. Гости су били врло

Пјевачки концерт

задовољни што само значи да у друштву добро радимо на очувању обичаја и традиције. Ове године био је одзив врло добар, пријављено је било 38 дјецe, што је више него годину раније. Врло нам је драго видјети нове образе људи који доводе своју дјецу у наше друштво.

2. Концерт традиционалног српског пјевања

Прође љето и дође поново вријеме активног рада и припрема на пјевачки концерт српског традиционалног пјевања. У друштву се ради на томе да би се концерт одржао сваке године. Концерт у Велењу одржан је 9. марта 2024. у малој дворани Дома културе. Као што је на почетку текста наведено концерт је сада део већег пројекта Младенови дани.

Учесници: Српско друштво „Др Младен Стојановић” Велење, СКД „Сава” Храстник, СКХД „Десанка Максимовић” Цеље, Удружење гуслара Словеније из Кочевја (Зоран Миловић), СКПД „Свети Сава” Крањ, КУД „Младост” Љубљана, КПСХД „Вук Караџић” Радовљица.

У суботу 9. марта 2024. чланови Српског друштва „Др Младен Стојановић” из Велења, спремили су се да домаћински дочекају наше пријатеље из разних друштава. Припреме су почеле почетком 2024. године кад је мушка пјевачка група почела припремати пјевачки репертоар за наступ.

За припреме и помоћ око реализације пројекта помогла нам је Снежана Максимовић, са којом сарађујемо већ низ година. Госте смо дочекали у малој дворани Дом културе Велење. Ту смо одрадили заједничку пробу и

Изложба

спремили се за наступ. Наступ је почео у 18.00 часова и трајао сат и тридесет минута. Наша вјерна публика имала је прилику да чује тридесет и три пјесме из различитих крајева српског свијета, гдје Срби данас живе или не живе из различитих разлога. Концерт је обухватио традиционално пјевање Козаре, Поткозарја, Херцеговине, Крајине, Лике, Далмације, Баније, Косова и Метохије, Шумадије, западне Србије, Црне Горе и још тога.

Одазив гостију био је врло добар. Много бољи него што смо очекивали, што је нама као организатору врло драго. Гости су изразили жељу да се концерти српског традиционалног пјевања организују више пута годишње.

Програм је припремила и повезивала наша драга пријатељица Снежана Максимовић. Наше дружење наставили смо у дворани ГАУДЕАМУС, гдје чланови Српског друштва „Др Младен Стојановић” изводе пробе фолклора.

Захваљујемо се Сабини Омић, која нам је омогућила употребу дворане ГАУДЕАМУС изван нашега термина и предсједнику Савеза српских друштава Словеније Златомиру Бодирожа, што је нашао времена и дошао подупрјети наш рад.

3. Изложба слика

У друштву покушавамо бити активни у свим сферама културе. Овај пут смо правили изложбу са члановима и пријатељима. Жеља нам је да у наше активности укључимо и оне који су српског поријекла, а нису активни у друштву.

До сада смо активно излагали радове „змијањског веза” које су узеле чланице друштва и иконе које су дјело иконописца из Шоштања Алимпија Кошаркоског.

На наш позив одазвао Драган Арсенијевић са којим већ неколико година сарађујемо и био нам је чест гост када бисмо имали књижевне вечери. Наше наступе би употпунио рецитовањем неких од својих пјесама. У слободно вријеме пише пјесме на српском језику али нисмо знали да се бави и сликарством.

Следећа наша познаница је Вишња Поповић. Долази из села Јаруге, општина Приједор из Републике Српске. У Цеље се доселила прије пет година. За њу смо сазнали преко фејсбука и позвали је на сарадњу коју је раде воље прихватила. То је њена прва изложба. Црта различите мотиве од личних портрета, природе и икона. До сада је сликала због личног задовољства и пријатеље.

Позоришна представа

Алимпије Кошаркоски, ви који читате вјероватно нисте упућени у рад Алимпија, али ми који га знамо могли би о њему причати читав дан. Упознали смо се пуком случајношћу прије више од десет године. Када смо сазнали да се бави осликавањем ликова светаца почела је и наша сарадња. Прву изложбу за наше друштво урадио је на Данима српске културе у Велењу 2013. године. Његових руку дјело краси и просторије нашег друштва „Српски дом“.

Анастасија Самарџија, своје прве радове је нацртала у раном дјетињству и ако сада има само дванаест година. Њена инспирација су били њени родитељи, а посебно њен дјед од кога је тај таленат можда и наслиједила. То је њена прва изложба и надамо се да не и последња. Своје радове урадила је са тешком муком јер су били намијењени за њену прву изложбу. Дјеца кô дјеца, увијек им неугодно због критика.

За крај смо оставили Милицу Празник. Она већ низ година ради на очувању Змијањског веза и већину везова који су били изложени су њен рад. Са „змијањским везом“ се први пут упознала 2017. године, кад је Српско друштво „Др Младен Стојановић“ са Хуманитарним удружењем жена ДУГА из Бање Луке, заједно урадило радионице везења у Велењу. Радови „змијањског веза“ који су у архиву друштва били су изложени у Нишу у Србији, затим два пута у Крају, код наших пријатеља из СКД „Петар Кочић“, и наравно у нашој општини Велење, а морамо напоменути и то да је Милица заједно са нама и својим радовима учествовала и на 6. Међународном фестивалу везења 2022. у Велењу. Тај

Пјевачки концерт

фестивал везења се одржава сваке двије године, тако да ћете имати могућност да њене радове видите у новембру 2024. године у Rdeči dvorani у Велењу.

Изложба је отворена 30. марта 2024. у галерији Vile Bianci у Велењу и на оглед је била двадесет и пет дана. Сви пролазници који су посјећивали Vile Bianci и Туристички информацијски центар Велење имали су могућност да виде и изложбу.

Програм су отворили наши музичари Параскева и Његош Јауз за музичким програмом. На отварање изложбе дошли су сви излагачи и чланови друштва осим Вишње Поповић која је по први пут постала мајка. Дошао је предсједник Друштва ликовних стваралаца Шалешке долине Салих Бишчић.

4. Туџијада

Прође још једна година и поновно дође Васкрс нама најрадоснији хришћански вјерски празник. Чланови Српског друштва „Др Младен Стојановић“ чекали и радо дочекали тај дан, да би поново одржали ТУЦИЈАДУ. Овогодишња „Туџијада“ организована је већ десети пут, што значи да наш

народ и други гости који нису српске православне вјере радо долазе и са нама прославе.

Чланови, пријатељи, гости наших пријатеља и сви они пролазници који подржавају наш рад, окупили се на дан Васкрса у дворани Ана у Велењу. Овај пут је „туџијада“ организована на новој локацији.

Туџијада, традиционални сусрет којим желимо од заборава спасити дјелић наше богате традиције и обичаје, преносећи их на млађе нараштаје. Туџијада је сваке године посјећенија, што нама много значи. Значи и оним који нису успјели отићи у свој завичај, па сврате код нас.

И ове године поред такмичарског дијела чланови друштва припремили су програм за госте. Програм је припремила Данијела Митровић а у обзир је узела све идеје и жеље дјецe. Програм је започео са кореографијом влашких игара, коју уче дјеца, наставила је наша мушка пјевачка група са пјесмама „Чај, гора“ и „Буковицо“. Програм је закључен колом, а одсвирали

Пијукање

га Параскева Јауз на виолини и Његош Јауз на хармоници.

Послије успјешно завршеног програма започела туцијада због које су гости и дошли.

Поред активних чланова друштва, пријатеља, придружили су нам се и они који прате активност и рад друштва и редовно посјећују наше догађаје. Пред сам почетак Туцијаде раздијелили смо се у двије старосне групе, дјеца од четири до четрнаест, а старији од петнаесто до шездесет и пет и више година. Само такмичење изводимо тако да станемо у двије, фолклорним жаргоном казано, „лесе“ и одмјеримо снагу најтврђег јајета. Оном којем пукне јаје излази из „лесе“ као губитник и тако до краја док не остане само један такмичар. Побједник је дужан појести побједничко јаје. Много нам је драго да сваке године долазе нови људи који подржавају наш рад, па и они који не припадају православној вјери.

У такмичењу за најтврђе јаје победила је, у категорији старији 1. Сара Бајец, 2. Премил Трипуновић, а у категорији дјеце победио 1. Никола Самарџија, а 2. мјесто је заузела Маја Матић. За прва и друга мјеста подијељене су стаклене плакете. После тога смо се дружили уз пјесму и игру и већ са мислима били на следећој Туцијади 2025. године. Христос васкрсе – Ваистину васкрсе!

5. Повратак изгубљене љубави

У пројекат Младенови дани због различитости програма укључили смо и позоришну представу. По претходном договору са Брацом Радошевићем

Позоришна представа

позвали смо наше пријатеље из драмске секције КПСХД „Вук Караџић“ из Радовљице да буду гости друштва. Са нашим гостима који су дошли у Велење састали смо се код Дома културе у којем се и налази мала дворана која је прилагођена позоришним представама.

Позоришна представа одржана је 26. маја 2024. у дворани Vile Bianse у Велењу.

Сарадња између два друштва траје већ низ година, највише на подручју фолклора, а у задње вријеме се та сарадња продубила, па сарађујемо и на литерарном и драмском подручју. Сада активно ради и драмска секција Српског друштва „Др Младен Стојановић“ која изводи луткарске представе за дјецу, тренутно само у Велењу, па можда и по том питању унаприједимо нашу сарадњу.

Представа са којом су дошли да се представе, а нас мало насмију и разведе зове се „Повратак изгубљене љубави“. Жанр приредбе је комедија а

њен аутор и режисер Брацо Радошевић. Приредбу нисмо отворили као што то иначе радимо са водитељем програма, већ смо то дозволили да спонтано ураде учесници сами. Атмосфера је била толико позитивна да водитељ није био ни потребан. Тематика је била данашњи савремени живот човјека, враћање старој љубави због одсутности од посла и слабе комуникације у односу, која кроз хумор доноси поглед како се урушава брак. Главни ликови поштар и шофер.

Представа је била из реалног живота, пуна истине и хумора који се заиста догађа у нашој близини а и у властитим породицама. Неко отвори очи па види, а други жмири па трпи. Улоге су тумачили: Брацо Радошевић, Даница Шмитран, Биљана Бешић, Томо Зечевић, Злата Даутовић - Мусић

На крају је Брацо Радошевић поздравио и похвалио публику а предсједнику Српског друштва „Др Младен Стојановић“ Јови Јаузу захвалио се на позиву. Обавијестио нас је да већ спремају нову представу и ако нам је жеља да су спремни поново доћи. После приредбе дружили смо се у галерији мале дворане и прокоментарисали сам догађај. Тако је успјешно завршен још један пројекат Литерарно драмско вече који је дио већег пројекта 5. Младенови дани који обухвата више мањих пројеката кроз цијелу годину. Пројекат Младенови дани не би било могуће извести и без наших вјерних спонзора, који нам низ година помажу и стоје уз нас: Фестивал Велење, Градска општина Велење, Pоhиštvo ARSO, TIC Velenje.

Туцијада

Снага саборовања и сабирања

Прослава Петровдана у Белој Крајини

Поводом Петровдана, 12. јула 2024. године, у Милићима, селу у Белој Крајини, у којој вијековима живи аутохтоно српско становништво, већ традиционално, одржан је величанствен народни збор. Најприје је у храму Светих Петра и Павла уприличена света архијерејска литургија, у којој су чинодејствовали протојереј-ставрофор Јеленко Стојановић - парох српскоморавички и мариндолски, архимандрит Михаило и отац Саво из манастира Гомирје. Треба подсетити да је овај храм божији саграђен давне 1912. године те да није само вјерски објекат, већ и идентитетски знак, али и културно и духовно окупљалиште српског народа из ових јужнијих предјела

републике Словеније. Корисно је напоменути и овом приликом да се у Белој Крајини, у општини Чрномељ, налазе четири аутохтона села – Милићи, Мариндол, Пауновићи и Бојанци – у којима су Срби аутохтони становници, јер живе ту од 16. вијека. То је чињеница која се на читавом српском етничком простору и у националној историографији недовољно зна или је за претежнији дио нашега народа непозната.

Културно умјетничко друштво „Бела Крајина”, којим са великим трудом и значајки руководи Сњежана Бранисављевић, уприличило је послје славског обреда лијеп културно умјетнички програм, са неколиким играчким

Бесједа јеромонаха Саве

Славски обред

Црква Св. Пејтра и Павла у Милићима

изведбама најмлађе секције, а затим и брижљиво одабраним рецитацијама, које подсећају на блиставу лепоту и поетску снагу српског језика. Показало се и овом приликом да та лепота зари посебном снагом када је озвуче дјеца, чије креације тако лијепо пријањају уз мелодију матерњег језика.

Петровданску бесједу одржао је др Душко Певуља, редовни професор на Филолошком факултету у Бањој Луци. - Снага српског народа је у оваквим окупљањима. Народни сабори су древни облици сабирања српскога народа, наглашавања њиховог заједништва, духовног јединства и снаге. Кад год је у историји било тешко, а бивало је таквих момената за наш народ, ми смо се окупљали, духовно се међусобно кријепили и осмишљавали путеве у будућност. Подсјетићу вас да је највеће дјело српског језика, Горски вијенац Петра Петровића Његоша, пјесника, владике и владара Црне Горе, упризорило неколико

великих „скупштина”, заправо народних сабора, на којима су сви били позвани да дају своју ријеч о судбини заједнице. Данас, на срећу, иако смо често склони да претјерујемо у жалопојкама, нису таква времена, али је данас прилика да се на оваквим скуповима упознајемо, да договарамо сарадњу и да се гријемо на неугаслој ватри нашег српског језика и националне културе, рекао је уважени бесједник.

Професор Певуља је у својој бесједи говорио и о томе да није толико важно што не живимо у једној држави, да треба поштовати државе у којима Срби данас живе, али да се треба окупљати око

Проф. др Душко Певуља

највиших националних вриједности, језика и културе. Он је своју бесједу закључио следећим ријечима:

- Непроцјењив је напор који улажу предсједници српских друштава овдје у Словенији. Сплетом околности упознат сам са тим радом у посљедњих петнаест година. Хвала Златомиру Бодирожи, предсједнику Савеза српских друштава Словеније, на великом труду који улаже већ деценијама да српска заједница у овој држави сачува свој идентитет и унаприједи своју културну свијест и спону са отаџбином и матерњим језиком.

Хвала Снежани Бранисављевић на труду и фином такту којим води друштво „Бела Крајина”, чији рад је све видљивији и кориснији. Важно је да сачувамо све своје аутохтоне посебности, гдје год да живимо, али и да развијемо осјећај припадности српском народу и његовој интегралној култури.

Овај лијепо догађај завршен је уз богату трпезу, која је одувјек била обиљежје оваквих сабора, а српско гостопримство, саставни дио нашег културног обрасца. У сјеновитом пристранку, недалеко од цркве Светог Петра и Павла, инспиративне ријечи присутним је упутио јеромонах Саво из манастира Гомирје. Он је са убијеђеношћу пастира рекао да је ово дивна духовна гозба и да сви треба да се присјетимо духовних посласлица које нам вијековима приправљају највећи наши духовници и умници, од Светог Саве до наших дана.

Аутор текста: гост на Петровданском сабору и пријатељ КУД „Бела Крајина” Чрномел

Сћела и Теа из рецитацијорске секције

Дјеца фолклорна трупa КУД „Бела Крајина” Чрномел

Прошoјереј-сћафрoфор Јеленко Сћoјановић

У посети родној грудџи

У Бањој Луци

Српско културно просветно друштво „Свети Сава” Крањ, је допринело испуњењу милином у грудима и радошћу, путовањем својих чланова у крајеве који нас везују са љубављу до родне грудџе, питомих крајева и добрих људи.

Кренули смо 1. јуна 2024. у 4.30 часова. Све је, некако одисало неком свежином, веселошћу и насмејаним лицима. Младост се повратила у групи Ветерана, тако и онако, посебно онима који су ту рођени или на брдима око Бање Луке. Песма се чује из сваке кривине, постанка или одмора.

Са нама су и наши пријатељи из Книна - Буковице, који су посебно неуморни. Попије се још по која за гријање грла и ето ти братског загрљаја.

Није то нама први пут, навикли смо у дуговечности и израсли у искуству. Само нам је недостајао мирис земље на којој плакасмо при рођењу, одласку и повратку.

Какви су то осећаји, путем нам је са сетом и уздисајима говорио др Васо Предојевић, подгрмечлија у чијем срцу се увукла цела Република Српска. Зна он то добро да исприча.

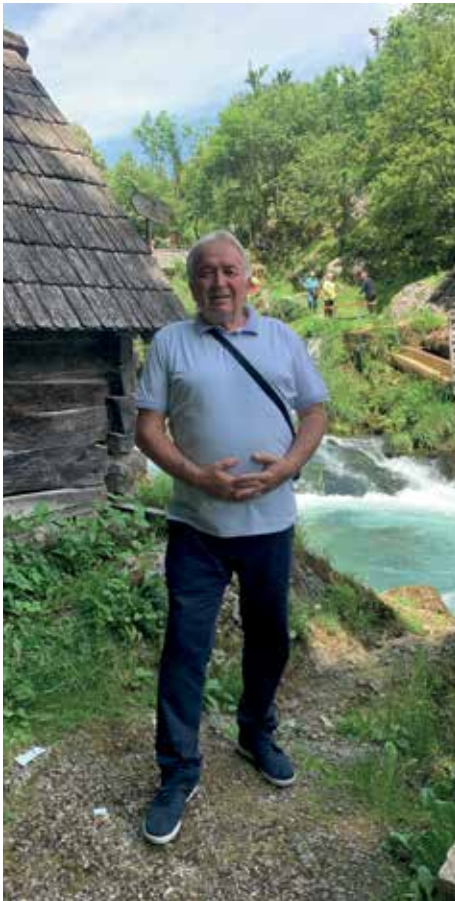
Стигли смо у Бању Луку пре десет. Рагурисмо се по тржници, буреџицима, ћевабџицима, кафићима и парковима. Пасало нам бањалучко. Бању Луку је тих неколико сати обасјавало сунце како га не памтим, као да је само наше.

Све нас најпре привуче Саборна црква Христа Спаситеља у центру. Куполе златом прекривене, на сунцу су биле још златније, као да на њима извире сунце. Срамно цркву усташе срушише 12. априла 1941, цаба им беше, сада је сјајнија и лепша у недрима Божјим, обновљена и освештана 28. маја 2009.

После шетње по граду, кренули смо на добар ручак у Коноби „Пастир Кањон” на обали Врбаса. Уз ручак смо пратили такмичаре светског првенства у Рафтингу.

Кренули смо и стигли на падине и долине Љубачево. Испред Љубачева дочекали су нас ловци испред ловачке

куће са ракијом и заједничком песмом. Рекоше да гоне неког „Међеда”. Код своје куће нас је угостио наш члан и вођа Мушке певачке групе „Свети Сава”, Пајо Вученовић. Свака му част! И њему и његовој супрузи. Такве прасетине дуго нисмо јели.

У ситним сатима спустимо се до Карановца крај Врбаса на ноћење, за сваку похвалу. Ко је спавао, спавао, ако је могао да спава од оних који нису. После доручка кренули смо према Крупи.

У Крупи на Врбасу

Српско културно просветно друштво Свети Сава Крањ, је после посете Бањој Луци и Љубачеву, намењено посетити и светињу Манастир Крупа на Врбасу, 2.

јуна 2024. То нам је и успело али неколико другим путем, јер је био затворен пролаз кроз кањон Врбаса због Светског првенства у рафтингу. Кренули смо из Карановца према Мањачи и неким путем одозго спустили смо се директно до манастира. Лепо је било видети и тај предео.

Манастир Крупа, са црквом Светога пророка Илије, налази се у истоименом месту Крупа на Врбасу, уз магистрални пут Бања Лука-Мркоњић Град. Први помен манастира датира у XIII веку. Наводи се више православних манастира, цркава и имања, а међу њима и манастир Врбас. Касније добија име Крупа на Врбасу због мање реке Крупе која се улива у Врбас.

Крупа, као место под овим именом спомиње се и у попису нахије Змијање из 1541. године, где се наводи и податак да је насеље тада имало 14 кућа. О монашкој заједници бринула се породица Војсалића. Манастир је опустео после пада Јајачке бановине под Турке 1528. Један аустријски путописац је 1725. године пролазећи Крајином, навео да се уз истоимени поток и село Крупа налази велики запустели православни манастир. Уз дозволу аустроугарских власти и залагањем митрополита Саве Косановића, манастир доживљава поновну обнову 1889. године.

У другом светском рату усташе поново руше и пале цркву, када је изгорео и иконостас и срушен звоник цркве. Црква се поново обнавља шездесетих година заслугом свештеника Мила Аничича.

Године 1987. поново се формира манастирско братство. Обнова је још у току. Ове податке нам је испричао монах који је долазио у Крањ и Копар и познаје наше свештенике.

Било би лоше да нисмо посетили млинове и етно село на реци Крупи поред манастира. Чиста и хладна вода извире само три километра узводно и слива се слаповима ка Врбасу. У Етно селу су нас понудили уштипцима и кајмаком.

После ручка, кренули смо према Градишци и Крању.

Организатор посете, Пајо Вученовић са председником друштва Милком Давидовић. Хвала им!

Текст и слике: Драгиша Лазовић

„Kulturna mavrica“ на Јесеницама

Прва субота у јуну мјесецу је као по обичају резервисана за „Kulturnu mavricu“ (Културну дугу) која се и ове године одвијала у склопу „Jeseniškog poletja“ (Јесеничког лета) културне манифестације која обухвата више од седамдесет културно забавних догађаја у општини Јесенице током лета.

Наше друштво КПСХД „Вук Караџић“ Радовљица је редовни учесник ове манифестације која има за циљ представљање културе, традиције, обичаја и кулинарике свих народа и народности са територије некадашње заједничке државе.

Ове године су поред нашег друштва у манифестацији учествовали и словеначка културна друштва КШД „Хрушица“, КУД „Јулијана“, КУД „Триглав“, Македонско културно друштво „Илинден“ и бошњачко друштво КУД „Бисер“ из Јесеница.

Отварање програма је обиљежено свечаним дефилеом свих учесника у програму кроз Јесенице У културном дијелу програма наше друштво се представило са дјечјим фолклорним ансамблом и „Играма из Срема“ те са извођачким ансамблом и „Играма из Димитровграда“.

Послије успјешних наступа и додјеле признања за учешће на манифестацији су сва друштва представила своје домаће специјалитете.

Као и сваке године наше домаћице су биле јако вриједне и спремиле су обилну количину хране која је са одушевљењем прихваћена са стране рекордног броја посјетилаца из Јесеница и околних општина.

Мирослав Мартић

Mladost na Crnomorskom primorju

Kulturno umjetničko društvo „Mladost” Ljubljana učestvovalo na Međunarodnom Nesti art festivalu „Crnomorski biseri” u Nesebaru, Bugarska

Čovjek je pop svojoj prirodi radoznalo biće, a ta radoznalost ogleda se u mnogočemu, a jedna od njih je i putovanje u druge krajeve zemlje i svijeta, kako one nepoznate tako isto i u one koje je više puta posjetio i obišao. Želja za putovanjem prisutna je kod svih uzrasta, i mladih i starih. Tako je to i kod članova folklornih ansambala, od onih najmlađih do veterana i rekreativaca.

Tako su, eto, i mladi članovi folklorne sekcije Kulturno umjetničkog društva „Mladost” Ljubljana, oni iz omladinske i pripreme grupe, odlučili da otputuju na Festival folkloru u Bugarsku, tačnije u turističko mjesto Nesebar, koje se nalazi na poznatoj plaži „Sunčani brijeg”. Znali su da ih očekuje dugačak put, preko hiljadu i trista kilometara u jednom smjeru, da ih očekuju tri nastupa u tri dana zaredom. Ali su isto tako znali da ih očekuje i lijepo i zanimljivo putovanje, bez obzira na put, znali su da ih očekuje Crno more, kupanje i sve što ide uz to. Sve su to dobro znali, spremili se i sa velikim oduševljenjem krenuli na put.

Na daleku put krenuli smo u srijedu, 26. juna 2024. oko pola dva popodne,

Camelot Residence Sunny Beach hotel

ispred već stalnog polazišta, a to je „SPAR” na Fužinama. Udoban autobus LPP (Ljubljanski potniški promet), sa veoma prijatnom klimom i još prijatnijim vozačima autobusa. Putovanje je išlo preko Slovenije, Hrvatske, Srbije i skoro cijele Bugarske, od Sofije do Burgasa, pa onda do samog Nesebara. Usput smo nekoliko puta odmarali, kako bi se osvježili, šoferi odmorili i zamijenili, ponešto kupili u

trgovinama na benzinskim pumpama, a bilo je i zadržavanja na granicama, ali ne baš tako velikog. Sve se nekako s lakoćom izdržalo. Kada smo stigli u Beograd veće je pao mrak i neki su i zaspali, ali, kako reče Bojan Antonić, predsjednik KUD „Mladost” i umjetnički rukovodilac folklorne grupe, a ovom prilikom i vođa puta, neke su cijelo vrijeme čavrljale i nisu spavale.

Zajednička fotografija folkloru, vođstva društva i vozača

Kada smo prošli otprilike Staru Zagoru počelo je svanjivati, tako da smo mogli vidjeti i panoramu kuda prolazimo. Uglavnom je to ravnica sa malim brežuljcima, tek negdje u daljini vide se brda i planine. Pored puta polja zasijana pšenicom, kukuruzom a skoro najviše suncokretom. Biće ulja.

Prolazimo pored Burgasa, četvrtog po veličini grada u Bugarskoj, već se vidi more. Još malo pa stižemo u Nesebar.

I konačno malo poslije devet prije podne, zapravo po našem je to bilo osam, jer u Bugarskoj je vrijeme sat ranije od našeg. Izlazimo iz autobusa sa stvarima, a toga nije bilo baš malo. Dolazimo do hotela i ostavljamo stvari na terasi jednog hotela i očekujemo smještaj u drugom, odmah pored, Camelot Residence Sunny Beach hotel. Tu se susrećemo sa članovima KUD „Izvor” iz Starih Banovaca kod Stare Pazove, kao i sa Milošem Vićentijevićem, starim poznanikom, preko koga smo i organizovali ovo putovanje i boravak u Nesebaru. Sunce već upeklo, temperatura oko trideset stepeni. Konačno smo se svi smjestili, a neki su već iskoristili vrijeme da probaju vodu u bazenu. Svi smo dobili narukvice kao gosti hotela, za identifikaciju za obroke i ulazak u hotel.

Inače imali smo puni pansion, ali nekima i nije baš odgovarala hrana, naročito prva dva dana, mada je bila dosta raznovrsna i moglo se birati, ali izgleda da neki i nisu bili mnogo gladni, kasnije su se privikli.

Poslije ručka slijedilo je kupanje u bazenu i odmor, a uveče, poslije večere, otišli smo u šetnju gradom. Treba napomenuti

Voditelj programa i Bojan Antonić

da je Nesebar malo mjesto, sa svega trinaest hiljada stanovnika, ali sa preko šest stotina hotela. Stari dio grada nalazi se na malom ostrvu koje je povezano sa kopnom.

Tako smo, te prve večeri boravka u Nesebaru, prvo otišli do mjenjačnice

da zamijenimo evre u leve, a onda otišli do plaže, koja se nalazi oko petnaestak minuta pješačenja od hotela. Plaža pješčana, pijesak do gležnjeva, na nju se nadovezuju druge plaže „Sunčanog brijega”, do beskraja. Nešto zaista veličanstveno.

Pripremni ansambl KUD „Mladost” Ljubljana - Igre iz Šumadije

Sa plaže smo otišli do centra gdje se nalazi veliki broj trgovina i ugostiteljskih objekata. Oni koji su bili gladni potražili su u Mekdonaldu da nešto pojedju. Oni hrabriji odlučili su se i vožnjom na ringišpilu, a drugi su polako krenuli prema hotelu i zadržali se kod kioska sa palačinkama.

Tako je nekako proteklo putovanje i prvi dan boravka u Bugarskoj, a drugog dana, petak, 28. juna, odmah poslije doručka otišli smo na plažu. More je bilo valovito, sa velikim talasima u kojima su mladi članovi „Mladosti” uživali, boreći se sa talasima. Sunce je već dobro pripeklo, treba se paziti da se ne izgori, a za to su već spremna razna kozmetička sredstva, kreme, ulja, sprejovi... Crno more inače nije slano, sasvim malo, i nema onog mirisa kao druga mora, ali to ne znači da se ne može uživati u njemu, i Crno more i nije tako crno, kao što mu ime govori, naprotiv, voda je bistra i čista.

Tog drugog dana folklorashe su čekale i obaveze, prvi dan učešća na Međunarodnom Nesti art festivalu „Crnomorski biseri”, koji inače traje za jednu grupu tri dana zaredom. Sa plaže otišlo se do hotela, na ručak i pripremu za nastup. Bilo je podosta posla oko frizura za djevojčice, za dječake je mnogo lakše, oni se brzo sprema, a pomagao im je i Miloš Pantić iz izvođačkog ansambla. Kod pripreme, a naročito kod frizura, veliki dio posla obavile su Anđela Malinić, Tamara Njenjić i Katarina Janković, koja je i rukovodilac pripremnog ansambla.

Poslije večere krenuli smo autobusom prema Svetom Vlasu, gdje se održavalo

Ukrcavanje na brod

Na brodu

prvo festivalsko veče. To je mjestasce blizu Nesebara a za binu je poslužila velika terasa ispred Gradske kuće Sveti

Vlas, a publika je izvođače pratila iz parka koji je odmah uz binu.

Omladinski ansambl KUD „Mladost” Ljubljana - Igre iz Vladičinog Hana

Ove festivalske večeri u Svetom Vlasu, naselju u opštini Nesebar, koje ima blizu četiri hiljade stanovnika, učestvovalе su folklorne grupe: KUD „Kupinik” Kupinovo, Pećinci, Srbija, koji su i prvi nastupili sa igrama iz Srbije, zatim „Serpanok”, Lavov, Ukrajina, „Namisto” – Hmeljniski, Ukrajina, KUD „Izvor” Stari Banovci, Srbija sa Vlaškim igrama iz Homolja. Kao treći ove večeri nastupili su članovi pripremnog ansambla KUD „Mladost” sa igrama iz Šumadije, a kao šesti nastupili su članovi omladinskog ansambla KUD „Mladost” sa igrama iz Vladičinog Hana. I na samo kraju, u desetoj tački programa omladinci KUD „Mladost” izveli su koreografiju Igre iz Radujevca. Nakon završetka ove prve festivalske večeri otišli se prema hotelu, a onda opet iz hotela na palačinke.

U subotu, 29. juna, trećeg dana boravka u Nesebaru, odmah poslije doručka, otišli smo autobusom, od organizatora, do

marine koja se nalazi nekoliko kilometara od hotela. Imali smo organizovanu vožnju brodićem, zapravo starim jedrenjakom koji je prepravljen na motorni pogon. Vozili smo se morem skor sat vremena a onda se brod usudio u jednoj uvali gdje se moglo skakati sa broda i plivati. Na samom brodu priređen je i ručak a pića je bilo zaista mnogo, sokovi i piva. Tu smo se zadržali skor dva sata i onda ponovo u marinu i odlazak autobusom do hotela. Bio je ovo veoma lijep i interesantan događaj, a posada broda jako ljubazna i gostoljubiva.

Vratili smo se u hotel gdje je folklorаше očekivala priprema za još jedan nastup. Opet isto, frizure, sređivanje nošnje, oblačenje i sve što treba za pojavu na sceni. Poslije večere autobusom smo otišli do Aheloja, gradića sa oko dvije hiljade stanovnika, koji je udaljen oko šest kilometara od Nesebara. To je takođe jedno lijepo malo mjesto, bina

Nika Janković

postavljena takođe u parku. Ove večeri učestvovalo je više folklornih grupa i to su: Zespół Piesni i Tańca, „CHORZÓW” (HOŻÓV), Poljska; „Serpanok”, Lavov i „Namisto”, Hmeljniski, Ukrajina, Ansambl „Momavali” Tbilisi, Gruzija KUD „Izvor” Stari Banovci, i KUD „Kupinik” Kupinovo, Pećinci, Srbija, kao i KUD „Mladost” Ljubljana sa omladinskim i pripremnim ansamblom.

Na plaži u Nesebaru

Omladinski ansambl KUD „Mladost” Ljubljana - Vlaške igre iz Radujevca

I ove večeri folklorashi „Mladosti” odigrali su iste koreografije, omladinci Igre iz Vladičinog Hana i Igre iz Radujevca, a pripremni ansambl Igre iz Šumadije. Za publiku koja je bila bliže bini i svjetlu bilo je neugodno zbog velikog broja komaraca, jer se Ahelaj nalazi malo udaljen od mora. Ali to nije smetalo da se uživa u nastupima svih ansambala.

Četvrtog dana boravka u Nesebaru, to jest u nedjelju 30. juna, prije podne nije se nikuda išlo, oni koji su željeli da se kupaju to su mogli u bazenu, što su skoro svi iskoristili. Stečena su i nova prijateljstva između naših članova i članova KUD „Izvor” iz Starih Banovaca kod Stare Pazove u Srbiji, a dogovorena je i saradnja između društava, koja će se, nadamo se, i ostvariti u dogledno vrijeme.

Nakon ručka počela je još jedna priprema za nastup, a poslije večere otišli smo do Pomorija, grada sa oko dvadeset i osam hiljada stanovnika, a koje je udaljeno oko petnaestak kilometara od Nesebara, a na toj festivalskoj večeri nastupila su ista društva kao prethodne večeri, a KUD „Mladost” ovaj put samo sa omladinskom grupom i istim koreografijama, odnosno sa Igrama iz Vladičinog Hana i Igrama iz Radujevca.

Posebno su bili zanimljivi i atraktivni nastupi folklorne grupe Ansambla „Momavali” iz Tbilisija, Gruzija, a ništa nisu zaostajali ni ostali ansambl. Publika, koja se okupila u prilično velikom broju imala je priliku vidjeti razne koreografije sa raznovrsnim i bogato ukrašenim nošnjama a isto tako i čuti pjesme u izvođenju pjevačkih grupa kao i domaćih pjevačica.

Proslava rođendana Dijane Indić

Pred sam nastup priređen je mali defile i predstavljanje svih učesnika uz intoniranja himni država iz kojih dolaze učesnici, tako da smo mogli čuti i „Bože pravde” i „Zdravljicu”.

Ovo festivalsko veče iskorišćeno je i za razne izbore, tako je titula Mis festivala pripala djevojci iz Gruzije, a Mister festivala je iz KUD „Izvor” Stari Banovci, odakle je i najbolja igračica Festivala, najbolji igrač iz KUD „Kupinik” Kupinovo, Pećinci, takođe Srbija, za najatraktivniji scenski kostim u muškoj konkurenciji priznanje je pripalo igraču iz poljskog ansambla, a za najatraktivniji ženski scenski kostim priznanje je pripalo Niki Janković, iz KUD „Mladost” Ljubljana, iz koreografije Igre iz Radujevca.

Svim učesnicima Festivala podijeljene su diplome za učešće, a onda se zaigralo jedno veliko kolo u koje se uhvatila većina učesnika ovog Festivala. Vratili smo se u

hotel sa veoma lijepim utiscima, i samo mladi folklorashi KUD „Mladost” mogli su vidjeti koreografije i nošnje iz drugih država i tako se upoznati sa folklorom drugih naroda.

Tako se završio Međunarodni Nesti art festival „Crnomorski biseri” u Nesebaru, Bugarska, ali to nije bio kraj našeg boravka u ovom divnom mjestu, zato smo iskoristili ponedjeljak, 1. jula, za još jedan odlazak na plažu.

Odmah poslije doručka otišli smo na plažu, a more je bilo mirno, prijatno topla voda i vazduh, pravi uslovi za jedan lijep provod, kupanje i sunčanje. Tu smo se zadržali do vremena za ručak, a onda otišli u hotel, ručali i iskoristili popodne svako na svoj način.

U kasnim popodnevima opet smo otišli na plažu, gdje je priređeno jedno lijepo i prijatno iznenađenje za Dijanu Indić, koja je taj dan slavila svoj trinaesti

Nesebar

rođendan. Bojan Antić i Dejan Hajdin su se pobrinuli za rođendansku tortu, piće i ponešto za pregriznuti. Dijana je bila veoma iznenađena, uzbuđena i radosna zbog ovakve pažnje i prilike da svoj rođendan proslavi sa svojim prijateljicama i prijateljima iz društva.

Iako je bilo već kasno popodne, sunce na zalasku, iskoristili smo priliku da se okupamo u moru, a voda je bila veoma prijatna, more mirno u početku, a kasnije zbog plime i talasi se pojaviše.

Na plaži nam se pridružio i Miloš Vićentijević, koji je u ekipi organizatora Festival i preko kojeg se društvo i prijavilo za ovaj Festival i boravak u Nesebaru. Miloš je već nekoliko godina poznanik KUD „Mladost” i sa njime je već bila saradnja i učešće ne ovom Festivalu. Bojan Antić mu je u ime društva uručio poklon u znak sjećanja na ovaj veliki i lijep događaj. Miloš Vićentijević se zahvalio i rekao da se nada i vjeruje da ćemo se ponovo vidjeti na istom Festivalu. Prođe i taj dan, ispunjen lijepim utiscima

Kolo na plaži u Nesebaru

kao i cijeli boravak u Nesebaru, ali svemu ima kraj pa i našem boravku na crnomorskom primorju. Trebalo se spremati za put.

I tako dođosmo do zadnjeg dana našeg putešestvija, utorak 2. jula, odmah poslije doručka iznošenje stvari, prvo u aulu hotela a onda do autobusa. U blizini je bila trgovina koju su svaki dan posjećivali da

ponešto kupe, pa tako i pred sam polazak svi nagrnuše da se obezbijede za dugo putovanje.

Do bugarsko-srpske granice jednom smo odmarali, a kasno popodne stigli i na sami granicu, gdje nije bilo ni jednog drugog autobusa, ali smo se ipak tu zadržali oko sat vremena. Ulazimo u Srbiju, prolazimo pored Dimitrovgrada, Bele Palanke, Pirota i onda poslije Niša pravimo pauzu i jednu zajedničku fotografiju sa vozačima autobusa.

Već se dobro smrklo kada smo prošli pored Beograda a onda se usput još jednom zaustavili radi odmora. Na srpsko-hrvatskoj granici smo takođe čekali oko sat vremena, ali bez bilo kakvih problema. Sljedeća kratka pauza je bila kada smo prešli u Sloveniju i onda oko pola pet ujutro stigli do Fužina, gdje su folkloraše čekali roditelji, koji su inače svakodnevno bili obavještavani o svemu što se dešavalo u Nesebaru. Urađeno je na desetine videa i fotografija i posredovano preko Vibera i na druge načine.

Na kraju da napomenem da je vođa puta bio Bojan Antić, predsjednik društva, a pomagali su mu Dejan Hajdin i Katarina Janković, rukovodilac pripremne grupe. Siguran i udoban prevoz kao do Nesebara, tako i u vrijeme Festivala veoma dobro, čak odlično, obavljen je preko LPP – Ljubljanski potniški promet.

Svi koji su putovali na ovo lijepo i zanimljivo putovanje bili su jako zadovoljni, sa izraženom željom da se ovako nešto ponovi i iduće godine.

Tekst i foto: Dušan Jovanović

Oduševljenje

Publika u Pomoriju

Језичке недоумице

Како се пише, како се каже - 18. део

Авлија или авлиа

Пише се **авлија**. Авлија је двориште ограђено високим зидом или тарабом, обично калдрмисано. Има капију (велика врата) и капицик (мала, споредна врата). Најпознатија је Проклета авлија Иве Андрића.

Бања Лука или Бањалука

Пише се и једно и друго. **Бања Лука** одвојено ако свака реч има свој акценат и промену **Бање Луке**, **Бањој Луци**, а **Бањалука** спојено ако имају један акценат и мења се **Бањалуке**, **Бањалуци**, **Бањалуку**. **Бања Лука** је старије и аутентичније а **Бањалука** новије. Правопис допушта оба облика.

Бањалучки или бањолучки

Пише се и једно и друго. Чешће је **бањалучки**. Спојено и малим словом (као сви придеви на ски, чки и шки од вишечланих имена). Иако се „бањалучки” користи чешће, оба су прихватљива.

Вежбанки или вежбанци

Датив од вежбанка гласи вежбанци. Генитив множине је вежбанки (и необ. вежбанака).

Велемајстор или веле мајстор

Пише се **велемајстор**. Префиксоид **веле** пише се спојено: **велеград**, **велелепан**, **велеиздаја**, **велепосед**, **велетрговина**, **велепродаја**, **велесајам**, **велеуважени**, **велесила**, **велетрговац**.

Глорофиковати или глорифицирати

Правилно је и једно и друго. -овати, -исати, -ирати су три наставка у српском језику која су обична у позајмицама. Наставак -овати потиче из словенске старине (кумовати, ратовати, куповати, веровати и сл.), али је врло фреквентан и данас. Формант -ис је грчког порекла. Обично је примењен за уобличавање турцизама (калдрмисати, калајисати итд.), као и на нове европеизме (униформисати, експериментисати итд.). Наставак -ирати води порекло из немачког. Тројаки наставак не представља системски недостатак, већ повољну околност.

Даски или дасци

Датив именице даска је дасци, а не даски. У дативу и локативу јединице именице **даска** извршена је сибиларизација (алтернација **к:ц**). Генитив множине је дасака.

Два јајета или двоје јаја

Пише се **два јајета**. Збирни бројеви (двоје, троје...шесторо...) користе се само за означавање тачног броја младих бића или бића различитог рода: двоје деце, троје јагњади, шесторо ученика а не двоје јаја.

Ексерпсија или ексерпсија

Пише се **ексерпсија**. **Ексерпирати**, **ексерптирати**, **ексерпт** је *испис*, извод из књиће, *краћак садржај*.

Ексес или екцес

Пише се **ексес**. Од латинског *excessus* што значи испад, неуравнотежен поступак. Исто и: **ексесан**, **ексесни**, **ексесиван**, **ексесивност**.

Задњенепчани или задњонепчани

Пише се **задњонепчани**. Придеви **задњи** и **непчани** (од именице **непце**) спојени су спојним вокалом **о** у сложеницу **задњонепчани** која значи онај *који се односи на задње нејце, који се образује на задњем нејцу, веларни*. Речник САНУ бележи овај придев и са спојним вокалом **е** (**задњенепчани**) али га упућује на облик **задњонепчани**.

Изгубио је против Ђоковића или изгубио је од Ђоковића

Пише се **изгубио је од Ђоковића**. Играо је **против** Ђоковића али је изгубио **од** Ђоковића.

Издајући или издавајући

Пише се **издајући**. Глаголски прилог садашњи од глагола издавати гласи издајући.

Издајека или из далека

Пише се и једно и друго. Прилог **издајека** који значи *из даљине, с велике удаљености, из далеке земље*, пише се спојено: *кућа јој је издајека личила на торту*. У дословном

значењу пише се растављено: *дошао је из далека света*.

Ићићемо или ићи ћемо

Пише се **ићи ћемо**. Код глагола на **ћи** (**доћи**, **рећи**, **пећи**, **сећи**) делови футура **И** пишу се растављено: **ја ћу ићи** и **ићи ћу**, **ти ћеш ићи** и **ићи ћеш**, **он ће ићи** и **ићи ће**, **ми ћемо ићи** и **ићи ћемо**, **ви ћете ићи** и **ићи ћете**, **они ће ићи** и **ићи ће**.

Јел' или је л'

Пише се и једно и друго. Кад је **ли** (л') упитна речца: *је ли, је л', да ли, да л', би ли, би л'*, пише се одвојено и у пуном (ли) и у скраћеном облику (л). Скраћени облик је могућ само када се реч испред ли (л') завршава самогласником, није могуће *хоћеш л'* или *јесам л'*.

Кад је л део узречице (узвика): **јел'**, **јелте**, **јелда**, ово л није део конструкције за постављање питања него се њиме исказује уверење говорника у тачност онога што је речено (зар не). Правопис (у речнику уз Правопис) прописује спојено писање (у разговорном језику), а у тачки 133 каже: „Одвојено се пише и узречица (у разговорном стилу) *је ли*; у множини се употребљава редуковани облик *јелше*.”

Јер или је л'

Пише се и једно и друго. **Јер** је узрочни везник који показује однос узрока према последици и везује узрочну зависну реченицу са главном реченицом. Није дошла **јер** се разболела. Не може се наћи на почетку упитне реченице: **Јер Дуња била данас у школи?*

Питање постављамо са је л': **Је л'** Дуња била данас у школи?

Је л' је скраћено од **је(сте) ли**. **Је** је енклитички облик глагола **јесам** (бити) а **ли** је упитна речца. **Је л'** (да ли је) јасно? Да, **јер** (зато што) смо прочитали претходни пасус.

Каснојесењи или касно јесењи

Пише се **каснојесењи**. Први део придевских и именичких сложеница **касно-** пише се спојено: **каснојесењи**, **касноноћни**, **касноцветна**, **каснобарокни**, **касноантичка**, **касносредњовековна**, **каснолегалца**.

Лошији или гори

Пише се и једно и друго. **Лошији** је компаратив од придева **лош**. Суперлатив је **најлошији**. **Гори** је компаратив од придева **зао**. Суперлатив је **најгори**. **Гори** може бити компаратив по значењу од придева **лош**.

Малог или Малија

Пише се и једно и друго. Генитив једнине презимена Мали гласи **Малог**, док генитив једнине државе Мали гласи **Малија**: Поздрав од Синише Малог из Малија. Словенска презимена која су настала од придева мењају се по придевској промени: Мали-Малог-Малом као Весели-Веселог-Веселом или Горки-Горког-Горком. Назив државе Мали није по пореклу придев и мења се по именичкој промени: Мали-Малија-Малију-Мали-Мали-Малијем-Малију.

Малопре или мало пре

Пише се и једно и друго. **Малопре** је сложени прилог који значи *неиосредно пре овој шренушка, мало-час*: стигао је **малопре** из школе, **мало пре** тебе. **Пре** у другом случају није прилог него предлог са генитивом **пре тебе** (супротно од после тебе). **Мало после** се пише одвојено.

Навелико или на велико

Пише се и једно и друго. Прилог **навелико** који значи у *великој мери, много*, пише се спојено: навелико се прича о томе, једни навелико пљачкају а други навелико хапсе. Растављено **на велико**, пише се у дословном значењу: продаја на велико.

Нави или навиј

Пише се **навиј**. У императиву глагола који се у трећем лицу множине презенте завршавају на **ју** пише се **ј, јмо, јте**: **навиј-навијмо-навијте, навијај-навијајмо-навијајте, пиј-пијмо-пијте, певај-певајмо-певајте, чекај-чекајмо-чекајте**.

Овсени или овсани

Пише се и једно и друго али је боље **овсени**. Речник САНУ бележи оба придева и овсани и овсени али овсани упућује на овсени као бољи: овсено брашно, овсена каша, овсена слама, овсени хлеб.

Од 2012–2013 или 2012–2013

Пише се **2012-2013**. Примакнута црта пише се обавезно

између бројева написаних цифрама са значењем предлога **до**. Може и **од 2012. до 2013.** али не може од 2012–2013. Ако се напише предлог **од** онда се мора написати и предлог **до**. Не може га заменити примакнута црта. У везама у којима макар један од чланова има унутрашњу белину пише се одмакнута црта: 1. I 2013 – 31. III 2013.

Пежоративно или пејоративно

Пише се **пејоративно**. Од латинског *peius* гори и француског *pejoratif* погрдан. Може и **пежоративно** али је боље **пејоративно**.

Ранци или ранчеви

Пише се и једно и друго. Именица **ранац** има два облика у множини: кратки (**ранци-ранаца-ранцима**) и дуги (**ранчеви-ранчева-ранчевима**).

Расклимана или расклиманата

Пише се и једно и друго. **Расклиманата** је она што је у стању **расклиманости** од глагола **расклимати**. Од глагола **расклимати** је **расклимана**.

Свакодневница или свакодневица

Пише се и једно и друго. У Правопису пише да је боље **свакодневица**.

Тојест или то јест

Пише се **то јест**. Израз **то јест** који у реченицу уводи додатно објашњење, пише се одвојено: не можете то да добијете, **то јест** можете али морате да доплатите. Скраћено **тј**.

Топција или тобција

Пише се **тобција**. Безвучно **п** испред звучног **ц** прелази у свој звучни парњак **б** по гласовној промени једначење сугласника по звучности.

У селу Купинову или у селу Купиново

Пише се и једно и друго. У именичким синтагмама са атрибутивима називи насељених места, планина, острва и неких других објеката могу у зависним падежима бити променљиви или непроменљиви: у селу **Купинову** или у селу **Купиново**; на планини **Лисцу** или на планини **Лисац**, итд. Иако су и једни и други облици правилни, у званичнијем начину изражавања предност имају изрази с непроменљивим главним делом: у селу **Купиново** или на планини **Лисац** и сл.

Фобиа или фобија

Пише се **фобија**. **Ј** се чује и пише између **и** и **а**. Осим као самостална реч која значи *патолошки страх*, **фобија** се користи као други део сложеница и у значењу патолошког страха и у значењу *мрзилац, непријатељ*: **агорафобија, арахнофобија, кирофобија, сајберфобија, англофобија, ксенофобија, хомофобија**. Суфиксоид **фоб** значи *мрзилац, непријатељ*: **ксенофоб, англофоб, славофоб**.

Хеј Лаве или хеј Лаву

Пише се **хеј Лаве**. Именице мушког рода прве врсте чија се основа ненепчаним сугласником (**п,б,м,в,ф,д,т,с,н,л,р**) у вокативу једнине имају наставак **е**: **јелене, брате, сине, коме, адвокате, граде, Милане, Иване, Петре, Павле, Александре**. Када се испред наставка **е** у вокативу нађу задњонепчани сугласници (**к,г,х**) и **ц,з** биће замењени својим предњонепчаним алтернативама (**ч,ж,ш**): **војнице, друже, сиромаше, стриче, кнеже, витеже**.

Центи или цената

Пише се и једно и друго. Генитив множине од именице **цента** (мера за тежину од 100 фунти) гласи **центи**. Генитив множине од именице **цент** (стото део неких новчаних јединица) гласи **цената**.

Чеони или челни?

Оба су правилна, али са различитим значењима. Чеони означава област чела – чеони режањ, чеона кост и слично, док челни означава оно што је на челу – челни лјуди, челна група...

Шпанци или Шпањолци

Пише се **Шпанци**. Становници **Шпаније** су **Шпанци**. Присвојни придев је **шпански**. Становнице **Шпаније**, међутим, по Правопису су **Шпанкиње**, а према Нормативној граматици српског језика П. Пипера и И. Клајна **Шпањолке**.

Штогод или што год

Пише се и једно и друго. **Год** се пише спојено са заменицом **шта/што** у неодређеном значењу *нешто*: спреми **штогод** за вечеру. Растављено се пише кад има сопствени акценат код истицања: **што год** урадиш биће добро.

ПОГЛЕД У ДОЛИНУ

(... 1952. г.)

Марија је својим сићушним дланом чврсто држала мајку за руку, јер је мислила да ће тако лакше слиједити њен дужи корак. Трудиласе да корача што брже. Честе мајчине опомене већ су јој звониле у ушима:

– Пожури, Марија! Морамо код ујака стићи прије мрака, а још је далеко.

Од дугог ходања једном узбрдицом, којом се из села пречицом стизало на главни пут, дјевојчица је већ осјећала бол у ногама, а пут је, као змија вијугао дуж цијеле висоравни и негдје далеко се дијелио у неколико путева, одводећи путнике на разне стране.

Кад стигоше на главни пут, застадоше да предахну. С тог мјеста, Марија у долини угледа своју кућу која је сад изгледала мала као да је сва била од крова, без зидова и прозора. А около, раскошне крошње стабала са много зеленила. Узалуд је погледом тражила још нешто, или некога. Ништа није видјела, јер су јој окице биле пуне суза. Слиједећи мајку, дуго је ишла главом окренутом у страну и гледала у долину, која је постајала све мања, док није сасвим нестала из вида. Био је то последњи поглед на кућу у којој је рођена и која је требало да јој буде топао родитељски дом. Марији се та слика живо урезала у сјећање, уз нејасан терет у малим грудима, као и јак бол у ногама, које су морале ићи даље, брже, даље...

– Пожури, Марија! Ускоро ће мрак.

– Али, мама, шта ћу ја тамо кад баке више нема? Рекла си да је негдје отишла.

– Отишла је – одговори мајка тужним и тишим гласом, па наставише пут, заузеле свака својим мислима.

Стана се, по ко зна који пут, сјети једног разговора с мајком. Тад је још била здрава и никада се није жалила да је нешто боли. Ко је могао и помислити да ће се све тако брзо завршити и, како је могла знати за слабост мајчина срца? Била је покретна, срчана, вриједна... А њен лични проблем, био је тако велик и сложен, да га је морала повјерити мајци и затражити од ње помоћ.

Једне недјеље, прије више од годину дана, дошла је са Малом Маријом да посјети своје и разговара с мајком. Кад су се, послје богатог породичног ручка укућани разишли за својим обавезама, оставши сама с мајком, знала је да мора

рећи шта је наумила. Али, како? – питала се. Свјесна, да убрзо мора кренути назад, својој новој кући, у њој је растао страх од мајчиног поступка на оно што ће од ње чути, као и од повратка у кућу од које је жељела побјећи.

Кад је мајка, иако тешка срца опомену да треба већ кренути, да је не ухвати мрак с дјететом на путу, Стана, као туђим гласом изусте:

– Мајко, ја бих остала.

– како остала? Јеси ли рекла мужу да ћеш остати на конаку?

– Нисам му ништа рекла. И не мислим да останем само на конаку, него за стално...

– Шта ти значи то, за стално?

– Значи да се не желим више тамо враћати. Не могу... 'и нагло заћути, спазивши израз мајчиног лица.

– Јок! Јок, кћери моја, кукавице црна. О томе нема збора! Нема! Је л' јасно?

– Али, мајко, ја не могу више! Пропашћу, а уз мене и ово дијете, које ничему није криво и никоме дужно, а пати се. Само да знаш! Бојим се за њу! Ја ујутро, чим сване, морам на имање, да радим. Некада ме нема по цијели дан, јер су њиве далеко. Кад увече дођем, затекнем је на каменим степеницама мокру, босу, хладних ногу и руку и често уплакану.

У нади да ће је разумјети и сигурно помоћи, Стана одлучно настави:

– Неки дан, затекох је разбијене главе. Дјеверов син, старији од ње само годину дана, ударио је чекићем у главу. Кожа расјечена, рана дубока. Једва сам зауставила крв. Кад сам јетрву упитала зашто је то свом сину допустила, само је рекла: „Па, дјеца су то.“ Видиш, зато сам јој повезала мараму да се не види завој на глави. Изгубићу дијете, а онда ми мој живот не треба!

– Имаш мужа! Нећеш се ваљда због тога растајати.

– Имам мужа кога си ми ти одабрала! Нико нас није питао да ли волимо једно друго?

– Љубав! Чудна ми чуда! О томе се никада није говорило. И мене су моји удали по њиховој жељи и вољи. Тако је увијек било и биће. Родитељи се морају слушати. Они најбоље знају шта је добро за њихово дијете. А, осим те љубави, да ли му још нешто фали?

– Мајко, фали све. Не њему, већ између нас. Међу нама нема ничега. Није никада ни било. Након удаје, брзо сам остала сама, јер је он отишао у војску. И дијете

се родило док је тамо био. Кад се вратио, дијете је већ проходило. За то вријеме, била сам само слуга у оној кући.

– Па, није сад у војсци. Шта сад фали?

– Фали што је неодлучан. Ја желим да имамо своју кућу, за нас и нашу дјецу. Желим да, радећи за своју породицу, боље живимо, а не да нас други само искориштавају, а уз то и понижавају. Али, он то не жели. Каже да му је и овако добро. Мени није добро и не желим више тако живјети. Морам мислити на Марију.

– Али, кћери, муж ти је пред Богом и свијетом, а и дијете имате.

– Ти си ме удала. То није била моја воља.

Не бринем за свијет! Бринем за дијете. Мајка се прекрсти, па рече:

– Боже сачувај! Зар да то учини моја кћер? Прва у селу и у нашој фамилији. Не! Док сам ја жива, нећеш! Послије мене, чини шта те воља и нек буде шта Бог да.

То је био крај разговора и наде за помоћ коју је Стана очекивала.

Дуго иза тога, Маријина бака, често разговарајући сама са собом, понављала је последње реченице из тог разговора. На крају се ипак назирао и на уснама без гласа остајао пристанак, али, само послје је ње.

Трудећи се свим силама да прати мајчин корак, и Марија је имала своје мисли и питања на која није знала одговор. Бака је некуд отишла. Кад ће се вратити? Радо се сјећала свог боравка код баке. Није знала зашто се понудила њеној мајци да се брине о њој:

– Мале нека код мене. Добро ћу се бринути о њој. Буди без бриге и дођи да је видиш кад год можеш. Чувај здравље и свој брак. Можда буде све у реду. Никад се не зна шта све може бити. То једино Бог зна, а наше је да му се молимо и чекамо.

Марија је једино знала и осјећала, да је вријеме проведено код баке, било као у најљепшој бакиној причи.

Бака је, ваљда знајући да својим одлучним одбијањем кћерине молбе, чини неправду рођеном дјетету, покушавала то некако исправити пажњом према унучету. Неписано, али устаљено правило и обичај од вајкада: да жена мора слушати и подносити судбину која је задеси, а не напуштати мужа, било је стално у бакиним мислима: „Али, унучету се мора и може помоћи“ – понављала је себи и другима.

Иако је имала много унучади, Марија је у њеном срцу и животу заузимала посебно мјесто. Била је њена љубимица у сваком погледу лично се бринула о њој. Хранила је, облачила и у свом кревету нашла довољно мјеста за ту цурицу у невољи. Марија је била најсрећнија кад бака крене заједно с њом на спавање. Као маче привијала се уз њу и осјећала топлоту њених груди, руку и крила. Тако ушушкана, слушајући приче које је бака знала веома лијепо испричати, често је брзо тонула у сан.

Дани су били прича за себе. Имала је доста браће и сестара од два ујака и сви су били различитог узраста. Пошто је

била најмлађа, били су према њој веома пажљиви. Кад би од редовних обавеза имали слободног времена, играли су се с њом разних игара. Неки су ишли у школу, па је ту било нових и занимљивих ствари. Кад би бака кренула у обилазак имања, у госте, или само негдје у комшилук, Марија је обавезно и без изузетка ишла са њом. Бака је просто дјела над својом миљеницом.

Иако јој је недостајала мајка, вријеме, проведено код баке било је за Марију најбезбрижније доба у животу. Све је било како је бака жељела, а њој се то допадало. Кад су јој рекли да је бака некуд отишла и да се мора с мајком

вратити кући, мало срце је било препуно туге што није бар пољубила баку кад је кренула. Узалуд се дуго путем освртала, у нади да ће угледати бакину руку како јој дуго, дуго маше.

– Марија! Хоћемо ли се мало одморити? Дуго већ идемо и сигурно те боле ноге. Сједи ту, а ја ћу поред тебе. Само мало, да предахнемо. Кад кренемо уз ону узбрдицу, опет ће бити напорно, али чим њу пређемо, ето ујакове куће.

Дијете се без ријечи приви уз мајку и оста тако док је потрајао одмор. Стана тај предах искористи да сабере мисли, прикупи снагу и храброст за улазак у родитељску кућу у којој више нема родитеља. Дуго је већ мучи исто питање: – Како ће то сада изгледати?

Кад је требало, да се по мајчином избору уда, као дјевојка из добре и богате куће, морала је слушати, јер је изабрани младожења био из сличне породице. Момка из села, кога је тајно вољела, морала је заборавити. Тај њен муж, Маријин отац, био је лијеп младић, али није знао наћи пут до њеног срца. Сад га је напустила и, знала је, да је то заувјек. Повратка нема, а како ће напријед, то ће тек видјети.

– Знам, неће бити лако, а и дијете имам. Њу не дам! Мени како буде и шта Бог да. Док се тијело опуштало од умора због дугог пјешачења, срце поче брже куцати кад се сјети мајке у болничкој соби и посљедњег сусрета с њом. Ослоњена леђима на подигнуте јастуке, држећи је за руку и гледајући плавим очима, с пола снаге рече:

– Стано, кћери, молим те, опрости ми ако сам ти нажао учинила. Морало је тако бити, због много чега. Чувај се, али пази и на Марију. Она ти је најважнија, а добро је дијете. Било куд да кренеш, поведи је са собом.

Мајке више нема. Без ње је родитељска кућа празна. Нестало је оне некадашње сигурности и топлине. У ту празнину и хладноћу, запутила се са Маријом, да у њој потражи своје мјесто. Још у дубокој жалости, јер је од мајчине смрти прошло тек шест недјеља, опхрва је неизмјерна туга. У страху да не заплаче, само изусте:

– Боже мој, помози нам!

Жељела је да се прекрсти, али су јој обје руке биле заузете.

– Учинићу то касније – помисли и још чвршће узе Марију у загрљај.

Ружица Кљајић

(Текст и илустарција из књиге „Батина се вратила у рај”, Нови Сад-Петроварадин, 2014)

БИЈЕЛИ ВУНЕНИ ШАЛ

Марија је, бришући сузе које су упорно текле низ румене образе, стајала на прагу кухиње и посматрала мајку, како окренута према великој зиданој пећи, ради око ручка, јер је те седмице била задужена за послове у кухињи. Била је толико тужна да је притрчала мајци чим се окренула, ухватила је за сукњу и бризнула у плач.

– Ајде, Ајде. Смири се. Зашто плачеш? Је л' те нешто боли?

Дуго је Стани требало да је, милујући је по глави, напокон умири.

– Ето видиш. Престала си плакати, па ми сад кажи шта је било и зашто си плакала?

– Ујкин Милош ми није дао да се играм с њим. Рекао је да идем својој кући и да нема више баке да ме брани и чува. Каже да је ово њихова кућа и да ја немам никакво право. Је ли то истина, мамице?

Марија поново бризну у плач.

– Ма, није истина. Дођи да се умијеш, и да си престала плакати! То не раде храбре цурице као што си ти. Биће све у реду, видјећеш. Средићемо то. Ти и ја. Заједно. Дођи!

Стана је данима размишљала о ономе што јој је Марија, кроз плач испричала. Није се изненадила, јер је већ дуго осјећала да је некемо у кући тешка. Пре њом, није се нико гласно изјашњавао о томе, али се осјећало. Пошто живот на селу има своје неписане законе, а сељак, у борби за опстанак, свему прилази на практичан начин, све се подређује тренутним потребама. Била је сезона великих послова и није било времена да се баве њеним случајем.

У кућу у којој је рођена и живјела све до удаје, а сад и братову кућу, стигла је са дјететом с почетка прољећа. То је вријеме кад почиње сезона великих и разноврсних радова на имању, па је свака радна снага добро дошла. С обзиром на то, да јој је у кући, као и на имању, све било познато, вриједно је радила, што год је требало. Тако је имала мање времена да размишља о свом животу и проблемима. Цијело прољеће, љето, а ево и већи дио јесени, дани су јој пролазили у сталном послу и није се јасила да јој је тешко. Помагало јој је осјећање и увјерење, да нико не може рећи да њу и њено дјете, неко други храни и издржава. Својим радом, заслужила је сваки залагај и сваку чашу воде.

Јесен, која је већ увелико златила зрелим клиповима и обиљем плодова жутог и

бијелог пасуља. У старим и новим воћњацима, под теретом плодова, до земље су се свијале гране јабука, крушака и шљива. Све је то требало обратити, успремити и обрадити за зимско трошење. Сељак је живио од оног што од прољећа до јесени уради и узбере.

Из њиховог дворишта, надалеко се ширио мирис свјеже сушених шљива и резаног воћа, од кога се зими свакодневно кувао компот. Чудним, дрвеним направама, из зрелих, сочних јабука, циједио се сок, а од њега, у великим оранијама укуван пекмез. Док се онако смеђ, примамљивог мириса, лагано и, како се дјечици чинило, споро хладио, она су крадом, али и опрезно, прстићима пробала да ли је довољно слadak. Увијек је био слadak, пресладак и мамио још мноштво прстића. У жеку великих, увијек важних послова, ако би у кући и искрсли неки проблеми, након што би о њима домаћин дао своје мишљење, одлагани су за касније, због чега је и Стана, уз свакодневне обавезе, брижно пазећи на своју Марију, скупљала тегобу и скривала је на дно душе.

И поред своје благодати и послушности, Стана је била упорна и истрајна у тежњи, да недјељне дане и велике свеце, кад се није радило на земљи, проводи са својом цурицом и нипошто није дозвољавала да јој се то ускрати. Кад осване такав дан, чим устану, обуку чисту, свечанију одјећу и одмах након доручка одлазиле би на гробље. Стана је, уз свијеће, носила и богат букет цвијећа, које је раскошно цвјетало у великом дворишту око њихове куће. Марија је више вољела да уз пут, крај ливада, начини букетић од пољских цвјетова. Најчешће су то били звончићи и жабице разних боја, као и дивни, њежни плави цвјетићи лана, којих је у њиховом ланишту било у изобиљу. Лагано је спуштала разнобојни букетић на бакин гроб. Иако дјете, осјећала је тугу за баком, а срце би јој јаче и брже закуцало кад би примијетила како мајка, кријући од ње, брише сузе.

У повратку са гробља, или кад крену у шетњу за лијепог времена, одлазиле би у поља и гледале како напредује љетина. Дивиле су се ливадама, шареним од мноштва разнобојних цвјетова, на које су слијетали шарени лептирићи и вриједне пчелице. Слика њиховог ланишта, у вријеме цвјетања лана, посебно је привлачила Маријину пажњу. Чинило

јој се да је бака застрашила свој ћилим, изаткан зелено-плавом вуном. Мама јој је објашњавала како се од лана касније прави платно од кога је и она имала неколико кошуљица.

За вријеме топлих дана, редовно су навраћале на једно мјесто крај рјечице, која је кривудајући текла долином. Ту се налазио један дубљи вир, обрастао густим растињем са обје обале. Вода је била бистра и могла се пити. У дубини вира, а повремено и на површини, башкариле су се рибице разних величина. Некад би Стана, својом великом марамом од густог ланеног платна, ухватила заједно са водом и неколико рибица па доносила Марији да их дотакне прстићима. Радосна због рибица, често с цвјетним вјенчићем на глави, држећи мајку за руку, Марија је, корачајући ситним дјечијим кораком, постављала мноштво различитих питања, на која Стана често није знала одговорити.

Увече би, тако уморне од дугог пјешачења, пуне утисака, и мириса лијепих шарених ливада, одмах послје вечере одлазиле на спавање. Стана је редовно рано устајала, па су јој ти вечерњи и ноћни сати, проведени с Маријом у кревету, много значили. Умјесто баке, у бакином кревету, причала јој је приче, које је као мала слушала од своје баке Маре, све док не осјети равномјерно дисање уснулог дјетета.

Јесен те године била је посебно лијепа. Период који се у нардоу зове михолско љето, имао је углавном сунчане и топле дане. Ноћи нису биле хладне, као ни вечерњи сати, у којима су почињала љуштења кукуруза. Биле су то вечери пуне весела, пјесме, смијеха, прича и пошалица. У то вријеме кукуруз се још ручно брао. Клип се, увјежбаним и брзим покретима спретних руку, одвајао од стабљике заједно са перушином у коју је био увијен и тако заштићен од кише и птица, растао и дозријевао све до брања. Обран кукуруз, превожен у запрежним колима, истресан је на равном дијелу дворишта, у велику, округлу гомилу. Увече сви одрасли, чак и одраслија дјеца, посједају око гомиле и љуште. Очишћени клипови се убацују у, од пружа плетене сепете и корпе, које они снажнији дочекују да се напуне, а затим носе и истресају у чардак. Након неколико вечери таквог рада, клипови кукуруза су се златили у два дуга чардака.

За вријеме прве вечери љуштења, уз укућане, окупила се фамилија, комшилук, па и младеж из села, сви са жељом да помогну у том, за домаћина важном послу. У кругу, око гомиле, сједила је и Стана, а до ње, њена сестра стричевићка, која једном рече:

– Видјела сам данас Милована Марића. Питао за тебе. Занима га, како рече, да ли ћеш се опет удавати. Ако будеш хтјела, вели, оженио би се тобом, али дијете не би узео. Рекох шта је поручио, па ти размисли. Он је још момак. Знам да сте се вољели, а ни овдје не можеш вјечно остати.

– Ко неће моје дијете, нећу ни ја њега. Слободно му реци кад га видиш и, о томе нема више разговора.

Дуге вечери, у помоћ стиже дјевер од сестре најстарије снаје. Није слутила да је дошао због ње. Висок, црномањаст и веома лијеп младић. Кад други удесише да сједне баш до ње и да ради што и она, јасно се сјети неких ријечи и реченица које повремено могла чути у кући, а односиле су се на њу и њено дијете. Схавтила је да се на нечему дуго радило њој иза леђа, али, да се чекала згодна прилика, па да се проблем покуша ријешити, по тада важећим обичајима и правилима. У први мах, осјети горчину у души, али и схвати да нема ништа против младића. Био је скроман и пријатан у разговору. По завршеном послу, замоли је да га испрати до капије, што она и учини. Прије поласка, рече да је наумио да се жени, па, ако јој одговара, волио би да она буде његова домаћица.

– Али, ти знаш да ја имам мало дијете, без кога никуд не идем.

– Знам. Да имаш и петоро, а не једно, била би моја ако желиш, заједно с њима. Ако се одлучиш, могло би то бити одмах иза Светог Николе.

– Размислићу, а ти наврати по одговор – рече и јаче огрну џемпер око себе. – Баш је хладно ове ноћи.

Иза Митрова дана и митровданских задушница, смиривали су се послови, па и разговори о Стани добише нови ток. Разне примједбе, провадацисања и скори долазак зиме, убрзаше Станину одлуку. Схавтила је, да мора тражити другу кућу и друго огњиште, које ће гријати њу и њено дијете.

На Светог Николу, дан кућен славе, која се због бројне фамилије и још бројнијих пријатеља, славила и по три дана, стиже и сестра Маријине ујне, а са њом и њен дјевер Алекса. Тога дана, уговорише датум кад могу доћи по Стану, да буде мали

број сватова, и то ноћу, да село не зна. Тако су се удавале (ноћу и крадом), сиромашне дјевојке, удовице, а ево сада и нова врста удавача, распуштенице. Иако је тужно, правила су таква и нико их не смије прекршити.

– Не! Нећу обући панталоне! Ја сам цурица и хоћу хаљиницу! Ону, што ми је бака сашила и по њој извезла плаве цвјетиће. Нећу панталоне!

– Али, Марија! Напољу је хладно, а морамо ићи далеко. Прехладићеш се. Ако се разболиш, онда се нећеш моћи играти са дјецом коју ћеш упознати кад стигнемо у Липиште.

– Добро, мамице. Могу ли преко њих обући моју везену хаљиницу? Да се не виде.

– Слажем се и предлажем, да преко свега тога, огрнемо мој бијели вунени шал, у коме ти сигурно неће бити хладно, а покриће и панталоне.

– Хоћу! Хоћу! – повика Марија озареног лица, а онда упита: – А, хоћу ли, мамице, бити лијепа, као што си ти, кад се огрнеш тим шалом?

– Бићеш много, много љепша. У то сам сигурна, цурице моја.

Пут до новог Маријиног дома био је необичан и дуг, а није га било лако савладати. Од ујакове куће до главног пута, стиже се прилично незгодном узбрдицом, а онда се дуго путује кроз густу, умјерено брдовиту шуму, с мноштвом мањих и већих потока. Ти потоци су, кад полије обилних киша набујају, сами себи одређивали путању кретања, прелазили преко пута и одлазили даље, ко зна куд. Поред пута, било је и неколико уређених извора, на којима би се уморни путници освјежавали бистром планинском водом, а затим настављали пут. Шума је била богата високим црногоричним, али и листопадним стаблима. За вријеме пуне вегетације, путовање је, код неких путника, знало бити праћено неугодном зебњом у души. Могло се дуго ићи дубоком хладовином, а да се нико не сретне, или било шта чује, осим гласова разноврсних птица, или шумова дивљачи у покрету. Кад би се кроз густе крошње, из неког угла појавила већа количина сунчеве свјетлости, лице путника би се радосно озарило.

Кад вас пут коначно изведе из густе шуме, наћете се на уској чистини, с које поглед обухвата огроман простор. Иза вас, остаје дуги шумовити појас, а с лијеве стране поносно стоји велика стијена у облику купе. Десно су благи обронци прекривени воћњацима и ниским растињем,

између којих су смјештена насеља с малобројним црвеним крововима.

Поглед у том правцу измами страх и дивљење. Угледа се равница у даљини до које се стиже разним пречицама, по великом стрмом појасу пропланака, а на ту равницу поносно се наслања дуги планински појас, над којим се уздиже огроман камени врх, који стоји насупрот овом с лијеве стране, само што је већи и личи на пирамиду.

Ако путник жели кренути даље, у неко мјесто тог огромног пространства испред, прво мора сићи низ необичну и опасну стрмину, с које му се учини да ће се једноставно преврнути, онако, наглавачке. Ипак, нико не одустаје, већ полако, корак по корак, стиже у подножје узвисине, с које је мукотрпно сишао.

Много тога није се видјело ове хладне децембарске ноћи. Неколико фењера, у рукама малобројних сватова, шкрто су освјетљавали уску стазу, коју су малобројни пролазници оставили у дубоком снијегу. Као да се по овом хладном времену, пуном снијега и снијежних наноса, нико није усудио, или није морао запутити колском запрегом. Резак звук корака по смрзнутој стази, повремено би прекинуо неки кратак разговор или духовита пошалица одважних путника. Ни трага од птица, потока и жубора бистрих извора. Као да је све заспало у бијелим, хладним оковима.

Кад путници изађоше из шуме, нађоше се на већ поменутој узвисини. На чистини се бијелио снијег обасјан мјесечином, која сватовима постаде драг и добродошао сапутник. Испред, у тами, лежала је долина до које је требало стићи.

Застадоше да предахну и припреме се за сигуран силазак низ стрмину. Из групе се издвоји крупан и јак мушкарац који добро познаје терен. Рече им, да пажљиво и полако крену за њим и да ће све бити у реду.

У потпуној тишини, чула се само шкрипа снијега под ногама опрезних путника. Одмах иза водича, корачао је Алекса држећи у наручју уснулу Марију, добро умотану у мајчин бијели вунени шал. Стана, која је ишла иза њега, уплашена клизавом стрмином, тихо рече:

– Алекса! Дај мени Марију. Страх ме да се не оклизнеш и паднеш са дјететом.

– Не брини, Стано. У мојим рукама је сигурна. Већ сам ти вечерас рекао да је Марија сада и моје дијете.

Ружица Кљајић
(Из књиге „Батина се вратила у рај”,
Нови Сад-Петроварадин, 2014)

Стара српска поезија

ДА ВИДИШ ОВО ДЕТЕ, ДРУЖЕ!

Да видиш ово дете, друже!
Чини ми се, нема лепше
Баш у Бечу, царском граду,
а камоли в Новом Саду.
Лице, нами кажу, њено
смртним да није рођено;
Нису њени оци земни, —
бити морају небесни.
У персони Хишпанка,
У речи је Талијанка,
Ход је, њезин а ла гранде:
нећ са сваким да с познаде.
Дајут многи њој динари,
ал то она и не мари.
Многи њојзи шешир скида,
ал то она и не гледа.
Фризури носи холандијски,
када шета, игра пољски.
За њом скупа свила шушти,
око грла сва се злати.
Лепо харфу знаде бити,
нуз то лепше јошт певати:
Ко славујак на гранчици
кад попева милосници;
Ни кумрија не мож лепше
око малог свог кад лаже.

ПЈЕСН ВО ВСЈА ДНИ

Каква су времена сад окајана,
Каква ли је љубов сад непостојана!
Драга драгог, ах жалости, јавно продаје,
Ноћне тајне за пољубац један издаје,
Чиста љубов три дни, више не траје.

Игле и кудеље скоро нестало:
Прести, ткасти, вести све је престало;
Место витла и преслице сад су шпинети,
Гласне харфе, виолини, танци минети, —
Не може међ људе без тог поднети.

От године от две дечицу уче
Угодити момком — како не муче!
Шопфе, топфе и зулофе, салуп мидере
Право кроје пре нег једно што се издере,
Сваки минут траже нове снајдере.

Ципеле од коже или папуче
Неће ни слушкиња сад да обуче,
Већ везене и свилене ћенар и саде;
Српско платно господична која би саде
Понела откако патист настаде!

Јест, нађе се гдигди која послена,
Али мало има зато поштења.
Безазлена саде, вели, код куће седи,
Сад по моди свака ходи, с пенцера гледи,
Ко год прође, с сваким слатко беседи.

Ил, пред врати седи, подвезе веже,
Да се ноге виде, штримфе натезе.
Баци ногу преко ноге, гледи на стране,
Сад прекрсти, сад извија, сада устане,
Хитрим оком нуди ко год да стане.

Овоме се клања, на оног гледи,
А с овим се љуби, с оним беседи,
Дању-ноћу по шпацири куда не ходи,
Компаније свакојаке к себи доводи,
Безопасно љубов с сваким проводи.

Пред очима врата једном затвори,
Докле тренеш оком, другом отвори,
Зује врата, шарке шкрипе, пуцају браве,
Овај горе, онај доле иду као мраве,
Ил фабрику нову гдигод кад праве.

Иглицама игра — токорсе плете,
Три милосника око ње леге;
Трчи, ходи, извирује куд ко пролази,
Распитује који којој, каде долази,
Сад жели, сад љуби, а сад омрази.

Што јој данас, сутра није по вољи,
Што је јучер клела данас довољи;
Не допушта нова мода љубити једно
Ни свршити једно лето с мужем заједно,
Јавно веле: једног љубит јест бедно.

Што год дише скоро све је неверно,
Ко год љуби саде, све лицемерно;
Зло је семе прва мати прво повила,
От првога јоште горе друга родила,
Најгорим се земља сад наплодила...
XVIII век, Непознати песник

MADAME

Сеци језик, ево, на потиљак вади,
он ме, мадам, с тобом ономад посвади!
Камо срећа да сам, кад сам га подигао
реч ону изрећи, на двоје прегризао!
Ах, проклети језик, вредан јест да страда
који год не уме са с њиме да влада!
Вредно да се зуби избију у усти,
вредно да се обе сокруше чељусти;
Час онај проклети — ви остала пуста! —
крошто допустисте, безакон уста?
Змија ако ује, ватром је сожежу,
вол ако убоде, за рогове вежу;
Узду мећу коњу, клипове децама,
звере стежу, бију горко палицама — — —
А мој безопасан јошт цео језик стоји, —
драга рони сузе, он кармине броји.
Уздај, убиј, сеци, на пепео сожежи,
освети се, молим, клештама истежи!
Волци што ходите по горах, лафови,
што блудите всује једити рисови,
Што ловите овде со страхом курјаци,

што гаврани гачу гладни под облаци:
Ево мене, ево, ја сам наше јело,
давно је смрт моје заслужило тело;
Заслужило да га љуте змије пију
и да се као лоза око њега вију;
Заслужило да га грозна ватра пали,
да га пече тјашко, ал да га не спали;
Заслужило тело да сад зјело пати
кад није умело језик сачувати.
Није језик на то да мадаме псује,
нег умно, умилно да штогод казује.
Сам пас на пса режи — на кучку не лаје.
Видиш, скот ког љуби — поштење му даје.
Ти Венеру твоју, која тебе жели,
како да ју твојим језиком уцвели?
Ах, мој језик, језик, како ћу те клети?
Какву ли си вредан каштигу поднети?
Реци: „Мадам, прости!“ — — —

ПЈЕСН НА МОРОВУЈУ БОЛЕЗН У 1796-
м ЛЪЕТУ БИВШУЈУ

О, ужасно времја и несносни дневи:
Церкви затворени, народ возмушчени
жалосно вопијет.

Училишчна мјеста всја опустошена,
Учитељи вељат дјетем не приходити
в школе учит еја.

От велика страха моровија јазви
Доми оставиша, в гору побјегоша,
спасте еја хотјашче.

Но и тамо њеких не вижду спасених,
Назад си приходјат, тамо умирајут
горкију смртију.

Ино ничто вљашчше слишит еја в дому
Токмо прошчалнија рјечи жалоснија:
„Простите м', сродство,

Аз ниње отхожду ко Господу Богу,
Ви же молите сја, грехом простити сја
мноју содејаним.“

Окрестнаја мјеста жалосно ридајут
Гледајући доми всја опустошени,
в њих же њест живушчих.

Торжишчнаја мјеста ни во что же стали,
Њест бо приходјашчих, ни же
покупајушчих
потребнаја себје.

Но, о Боже оче и всјех содјетељу,
Грехи нашја веја прости и јарост укроти
мољашчим еја тебје.

XVIII век, Непознати песници

Poučne priče

Motivaciona priča o braku!

Tog dana dok sam čekao prijatelja na aerodromu imao sam jedno od onih iskustava koje vam promene život. Dok sam čekao prijatelja, primetio sam čoveka, u rukama je nosio torbe, i kretao se prema meni. Spustio je torbe da pozdravi svoju porodicu, koja ga je nestrpljivo čekala.

Prišao je svom mlađem sinu (oko šest godina), i čvrsto ga zagrlio. Pogledao ga je u oči i rekao: „Nedostajao si mi mnogo, tako je dobro videti te!“. Dečak se nasmešio i rekao: „I ti meni, tata“. Isto se desilo isa starijim sinom (oko devet godina), bilo je vrlo emotivno.

Nakon toga otac je rekao, „zdravo, dušo mala“ bila je to njegova ćerka još uvek beba. Ona je uzbuđeno gledala u njega svo vreme. Čovek je nežno uzeo ćerkicu, izljubio je svuda po licu a zatim je privio na grudi. Devojčica je položila svoju glavu na njegovo rame u čistom zadovoljstvu.

Posle nekoliko trenutaka, čovek je pogledao suprugu i rekao „najbolje sam ostavio za kraj“ i onda je strasno poljubio. Gledali su jedno drugo, ozareni osmesima. Potsetili su me na mladence. Odjednom, čuo sam sebe kako postavljam pitanje: „Vau, koliko dugo ste u braku? „. „Zajedno smo četrnaest godina, a u braku smo dvanaest“. „Pa onda, da li ste dugo bili odsutni?“. On je odgovorio sa osmehom na licu: „dva dana!“.

Bio sam zapanjen, jer sam zamišljao da je on otišao za nekoliko nedelja. Ja samo mogu da kažem: „Nadam se da će moj brak i dalje biti strastven posle dvanaest godina“. Čovek me je pogledao pravo u oči i rekao nešto što mi je promenilo život: „Ne nadaj se, prijatelju, odluči!“...

Prihvati sebe

Jednom je, kažu bio jedan kralj koji je mogao da priča sa biljkama, izašao je tako jednog dana u svoju baštu i video kako mu bleđi i umire svo cveće, žbunje i drveće. Prišao je hrastu i upitao ga zašto bleđi i umire, a on mu je odgovorio da je to zato što je tužan jer nikada neće biti visok kao bor. Bor je pak umirao od želje da daje grožđe kao vinova loza. A vinova loza je umirala jer nije mogla procvetati kao ruža.

Ubrzo dok je išao kroz baštu i razgovarao sa biljkama našao je jedan predivan cvet, potpuno zdrav i svež, silno mu se obradovao. Kada ga je upitao zašto on nije tužan kada baš sve biljke u bašti jesu, dobio je sledeći odgovor: – Mislím da je to prirodno, jer kad ste me posadili, cilj vam je bio da vam ulepšam baštu, da lepo mirišem i razveselim vas. Da ste želeli, hrast, grožđe ili ružu vi bi ih posadili. Tako da mislim da ne mogu biti ništa drugo nego ono što jesam i pokušati da razvijem svoje najbolje kvalitete.

Pogledaj sebe. Možeš biti samo to što jesi. Nemoguće je da postaneš neko drugi. Imaš izbor, možeš se radovati i „cvetati“ onakav kakav jesi ili možeš da bleđiš i tuguješ ako ne prihvatiš sebe.

Čovek i leptir

Jednog dana u rano proleće, jedan mali leptir pokušavao je da se oslobodi svoje čaure. Kada se pojavio mali otvor, čovek koji je slučajno tuda prolazio, zagledao se u taj savršeni prirodni proces, „rađanja leptira“. Posle prilično vremena i jako puno truda, otvor je bio tek nešto veći, činilo se da će leptir izgubiti ovu bitku.

Tada je čovek odlučio da se umeša i pomogne leptiru. Uzeo je nož i presecao čaoru, vodeći računa da ga ne povredi.

Leptir je odmah i bez velike muke izašao iz čaure, ali njegovo telo bilo je slabo i nemoćno, a krila su se jedva pokretala.

Čovek je nastavio da gleda u leptira, misleći da će konačno raširiti krila i odleteti. Međutim, to se nije desilo. Ostatak života leptir je vukao svoje slabo telo i smežurana krila koja nije mogao da raširi. Nije bio u stanju da leti, tesna čaura i napor koji leptir mora da uloži da bi prošao kroz njen mali otvor su neophodni da bi tečnost iz njegovog tela bila potisnuta u krila. Na taj način leptir postaje spreman da poleti u trenutku kada se oslobodi svoje čaure. Život primorava leptira da napusti svoj ljusku, tako da postane jači i u stanju da raste i razvija se. Život pred nas stavlja razne izazove, moramo se suočavati sa njima jer sa svakim novim sve smo jači.

Pobediti strah, stres i samog sebe

Iznemada, bubašvaba je pala od nekud na njeno rame. Počela je da vrišti od straha. Sa prestravljenim licem i drhtavim glasom, počela je da skakače, dok je sa obe ruke očajnički pokušavala da se otarasi te odvratne bube. Njena reakcija je bila više nego burna, tako da su se svi u restoranu zapitali šta se dešava. Žena je napokon uspela da odgurne bubašvabu i ona je odletela na drugu ženu koja je sedela do nje. Bio je sada red na drugu ženu da nastavi dramu. Konobar je požurio da ih spasi. U jednom trenutku u sveopštoj panici bubašvaba je prešla na konobara. Konobar je stao nekoliko trenutaka i mirno je posmatrao. Kada je skupio dovoljno hrabrosti, zgrabio je bubašvabu i bacio je van.

Pio sam svoju kafu i posmatrao događaj, kroz glavu mi je prošlo nekoliko misli, i počeo sam da se pitam da li je bubašvaba odgovorna za njihovo histerično ponašanje? Ako jeste, zašto konobar nije uznemiren. Odreagovao je skoro perfektno, bez imalo histerije i drame. Nije problem bio u bubašvabi, već u nesposobnosti žena da se ophode prema pometnji izazvanoj njenim prisustvom. Tada sam shvatio da čak i u mom slučaju, nije vika mog oca ili šefa ono što me uznemirava, već moja nesposobnost da se nosim sa uznemirenošću koju izaziva njihova vika. Nije zastoj u saobraćaju ono što me uznemiri, već nesposobnost da se nosim sa uznemirenjem izazvanim saobraćajnim zastojem. Više nego problem, moja reakcija na problem je ono što me povređuje.

Pouka priče

Ne treba instiktivno reagovati na problem u životu već je važno pravilno odgovoriti kada on nastane. Žena je reagovala na problem, a konobar ga je rešio. Reakcija je uvek instiktivna, odgovor mora biti smislen i inteligentan.

Мисли Аве Јустина Поповића

Мисао

Мисао је по природи логосна: није од земље; зато је небечежњива, христо чежњива. Колики је радијус твоје главне животне мисли, основне мисли, стожерне мисли, на којој стоји твоја личност? Од човека до Бога, од човека до Богочовека. Мисао: од човека до Бога, - то значи: човек се разгранави и уткива у све бескрајности божанске, у сва савршенства божанска, богочовечанска. Тешко свакој мисли која се не извије, преобрази у молитву. За мене је мисао, свака мисао, највећа мука под небом док се не извије у Богомисао, у Христомисао. Мисли су сејачи буре, изазивачи олује, творци бунта. Ужи је човек без мисли, али и сигурнији: увек нађе каменстанац; а мисао разиграна нигде да стане, да се смири, да нађе каменстанац, да се косне границе.

Да, да, мисао је несумњиво најгоркији дар човеку све док је човек не заслади сладчајшим Господом Исусом. И још: најпроклетнији дар – све док је не облаговести еванђелском благовешћу. Мисао човека мислиоца, ако се не заврши Богом, мора се кадтад завршити лудилом. Мисао је најстрашније знање. Људи су мученици мисли. Њима је мисао наметнута... Мисао мисли и кад човек то упорно неће.

Проклетство је за човека мисао која не жели да се преобрази у молитву, да се заврши молитвом. Ја осећам и знам да могу да мислим о твари, но да домислим недомислиму тајну твари, то није моје, не припада мени; мисао се моја еманира у молитву.

Еванђелски савет: мисли о ономе што је горе, а не што је на земљи. Не постоји потпуно и само човекова мисао. Човек мисли или Богом или ђаволом.

Мисао се не може намислити, нити осећање наосећати, све је у човеку вечито гладно и вечито жедно.

А без Богочовека, човекова мисао се на овој планети осећа као у космичкој леденици где се све смрзава од неког неуклоњивог ужаса.

Човек све мери и цени мишљу; а мисао ничим ни да измери ни да оцени. Надтелесне у телу; надсветска у свету; надприродна у природи; надчовечанска у човеку.

„Од добру мислу – човек проубави“ (пролепша се) – то сам слушао од старих врањанки и врањанаца: а у томе најдубља метафизичка истина: права лепота увек зависи од праве доброте, и с њом је једно, у суштини једно, ако не у појави. Свака људска мисао, гоњена нагоном сазнања одводи у бесмисао, ако се не причести Свесмислом. Причестити мисао божанским свесмислом, божанском логосношћу значи: преобразити је у богомисао.

А мисли, а осећања, а дела Христових људи, све су то ситни поточићи бесмртности који се кроз хриди времена и простора пробијају и жуборе, радосно хитајући безобалном мору Христове чаробне вечности и богочовечности.

Човекове мисли? – Смисао им: да се извију у вечне и боговечне.

Мисао човекову поражава вазда нова чињеница: граница живота је у немању никаквих граница, крај живота је – бескрајност, а граница – безграничност.

Тек у Христу мисао нађе свој смисао. Тек кад себе преобрази у богомисао, она нађе свој божански и једини разумни и логични смисао.

Мудрост

Почетак је мудрости – слушати речи Божје.

Све што људи у овоме свету сматрају за мудрост, а није од Богочовека и не води Богочовеку, лудост је.

А поседовати врлине и не надимати се – јесте својство узвишене мудрости.

Мудар је као змија ко са обазривошћу и разборитошћу предлаже учење, како би успешније привео слушаоце усвајању учења. А безазлен је као голуб ко и не помишља да се освети ономе који му зло мисли.

Гледан оком Православне цркве човек је сувише сложено биће да би му се могла тајна докучити без богочовечанске благодатне мудрости и голубије безазлености. После тајне Божије, тајна човекова је највећа: зар се може икако логицизирати и рационализовати?

Ма како заводљиво привлачне биле речи мудрости људске или знања људског, ако немају на себи печат богочовечански, нису од Истине и не казују Истину... У Христу се све ризнице знања и мудрости сакривене, јер је Он сама мудрост и само знање – αυτοσοφια γαρ εστί και αυτογνωσις. Једини Христос зна све.

Нада

Нада усхићено по небу ходи, а по земљи веру и љубав из подвига у подвиг води. Ако има небеске врлине, то је нада. Ако и једна еванђелска врлина онебеси човека, то је она. Сва је од неба, зато сва вуче к небу. Највише њоме хришћанин постаје небески човек. А вером и љубављу – земаљски анђео. Пелински горак подвиг вере заслађује се опојно, слатком реалношћу наде. Нада исходи из суштине вере, но вера је томе вера што је нада њена суштина.

Христоликост је и наш циљ и наша нада. Достићи је, живети њоме и ради ње, то је непролазна слава наша што је у Христу Исусу Господу нашем. Да то постигнемо, дате су нам „све божанске силе“ које су за то потребне: свете тајне и свете врлине.

Ако ниси у стању да учиниш неко еванђелско дело, онда је томе разлог несумњиво твоја слаба вера, твоја нејака љубав, твоја млигава нада у Бога. А за одлучност и истрајност у вери, у љубави, у нади, Бог дарује сваку благодат изобилно, и онда човек може имати снаге за свако добро дело и за сваки подвиг.

Громобрани: вера, љубав, нада = врлине: помоћу њих се учити громовским истинама вере. Еванђеља.

Поучне мисли

ВЛАДИКА НИКОЛАЈ - МИСЛИ О ДОБРУ И ЗЛУ

ВЕРА И ВЕРА

Што год више неверовања у неверујућих то јача вера у верујућих. Изгнавши добру веру из себе неверујући остају са злом вером. Изгнана пак добра вера из њих невидљивим путевима претходи у верујуће. Изгнавши злу веру из себе верујући остају само са добром вером. Изгнана пак зла вера из њих невидљивим путевима претходи у верујуће. Што год зла вера добија у множини то добра вера добија у јачини. И обратно. И тако од увек до увек иста је мера вере у свету. Не бој се, дакле, за веру у Бога. Никад се не бој онога чега се Бог не боји.

ЧУДО

Добро дело је чудо, које два срца чини срећним. Зло дело је одсуство чуда, које два срца суши. Гле, нико не говори о чуду, када се трава суши, а сви говоре о чуду, када трава расте.

БОГ И ПРИРОДА

Бог ствара, природа гради. Бог ствара и мајсторе и материјал, и мајстори су један другом материјал. Но, ни мајстори ни материјал не могу ништа саградити без непрестане, свеприсутне помоћи Творца. Питати: Где је Бог више присутан у природи, споља или изнутра, значи колико и питати: Где је вода више мокра, споља или изнутра? Или, где је со више слана, споља или изнутра? Или, где је мед више слadak, споља или изнутра?

ДИМЕНЗИЈЕ ЧОВЕКА

Није оно човек, што се може сместити у један гроб, но оно што се не може сместити ни у васиону. Мисли наше у истини знају се на оноликој даљини на колико се пружају. Осећања наша распростиру се и објављују у оноликим бићима и световима, на колико су упућена. Наша добра воља, ако досеже до ангелских кругова, ствара око нас круг од васионе, тако да све што је у том кругу осећа је. Ако не свесно, а оно подсвесно душа свих бића осећа наше мисли, наша осећања и нашу добру вољу, у већој или мањој мери, што зависи и од тих бића и од нас самих. Ваистину, није оно човек, што се може сместити у један гроб, но оно што се не може сместити ни у васиону.

ОПЕТ ТО МАЛО ДРУКЧИЈЕ

Не можеш познати део, док не познаш целину. Ко не зна кола, не може знати ни точак. Ко познаје кола, познаће и точак. Ко не зна кола, па нађе точак у пољу, трудиће се да позна точак. Он ће мерити точак, бројати му састојке, пробати му особине, у лежању и у покрету и чудити се над њим. Он може испитати точак боље и детаљније него и сам возар кола, али он не може познати точак, ако никад није видео кола. А возар ће, са мање испитивања точка, познати точак на први поглед. Јер возар познаје кола. Не можеш познати бубрег, док не познаш целу овцу. Не можеш познати ни ограду око своје куће, док не познаш свет. Како ли ћеш тек познати човека, док не познаш једну целину више од света, једну целину, преко које ни мисли човекове не могу ићи даље? Јер докле се год простиру мисли човекове, дотле се простира човек. Не прескачу ли и твоје мисли, Анатоле, сваки дан и сваки час све границе и ограде васионе?

РАЈ И ПАКАО

Да ли може учинити добро оно што не постоји? Гле, колико је добра учинио човечанству Пакао! Колико је зликоваца обратио у покајнике! Колико грешника у светитеље! Колико злоумишљаја задржао од остварења! Да ли може учинити неко добро оно што не постоји? Гле, колико је добра учинио човечанству Рај! Колико је племенитих дела инспирисао! Колико жалости претворио у радост! Колико суза избрисао! Колико племенитих уздаха извукао! Колико божанских сећања осветлио и божанских тежњи зажегао! Филимоне, да ли оно што не постоји може учинити неко добро?

ИЗМИРЕЊЕ СА СУДБОМ

Шта значи „измирити се са судбом“? Прво значење: као во, беспомоћно и безпротестно ићи на кланицу смрти. Друго значење: као измучен син журити радосно преко смрти, као последње препреке у наручје оцу. СУЈЕТА Као што трешња не доноси плода пре него отресе цвет, тако ни човек не може донети плода духовног док не отресе са себе телесну сујету и спољашње кинђурење.

ОД БОГА СЕ НЕ ПОБЕЖЕ

Ако бегаш од Бога, он те неће журити, али ће те чекати. Којим год путем ходиш, сретнеш Бога. Но, ако не будеш познао Бога при сусрету, твоје путовање пратиће чамотиња, као путовање ка гробљу. На која год врата куцаш, Бог ће ти отворити. Ако ти Бог не отвори, ниједна ти се врата неће отворити. Познање живота Бога има као прву грандиозну последицу, надмоћ живота над смрћу. Непризнање Бога има као прву страшну последицу надмоћ смрти над животом. У првом случају може се рећи: све ово светлугање живота кроз таму смрти завршиће се једним величанственим пожаром живота, у коме ће смрт сагорети. У другом случају може се рећи: сва ова насиља смрти над нејаким искрама живота завршиће се непокретном тамом и тишином, у којој ће се смрт вечно одмарати. Ако избришеш Бога из васионе, избрисао си разлику између живота и смрти, и предао си се смрти, дефинитивно уништење све и сва од обале до обале времена и пространства. Залуд бегаш од Бога, не можеш се сакрити. Он те истина неће гонити, али ће те чекати. Но, он те неће чекати само на месту где си га ти оставио, он ће те чекати на свим линијама и угловима света. Лакше ћеш протрчати испод месеца него мимо Бога. Заиста, лакше ћеш побећи од ваздуха, него од Бога.

Anekdote

Ludvig van Betoven

Kada je Betovenu (1770-1827) njegov brat, koji se naglo obogatio špekulacijama poslao vizit-kartu na kojoj je pisalo „Johan van Betoven, posrednik nekretninama”, kompozitor mu je odgovorio sa „Ludvig van Betoven, posrednik mozga“.

Džordž Bernard Šo

Jednom prilikom u društvu upitaše Šou (zbog njegovog netipičnog mišljenja o braku):

- Verujete li da je svako ko se oženi u petak čitavog života nesretan?

- Naravno da verujem. A zašto bi petak bio izuzetak?

Džingis-kan

Priznajući samo silu i teror, kao osnovne zakone prosperiteta svoje zemlje, Džingis-kan je rekao: – Kad bih znao da ću vatrom osvojiti svet, tada bih ga zapalio.

Imanuel Kant

Kada su Kanta upitali koji od slušalaca najviše posećuju njegova predavanja, on odgovori:

– Moji slušaoci su većinom studenti, mlade devojke i oficiri. Studenti dolaze jer znaju da sam član ispitne komisije, devojke dolaze zbog studenata, a oficiri zbog devojaka.

Đuzepe Verdi

Italijanski kompozitor Verdi je stanovao preko puta opere u današnjem Hotelu Ambasador. Na putu ka operi susreće jednog uličnog orguljaša koji je bezvoljno okretao svoj vergl, a iz njega je u talasima proizlazila melodija iz „Rigoletta” „La donna e mobile”. Maestro baci par novčića u njegov šešir i naredi mu da tu melodiju sporije svira. Sledećeg dana kada je Verdi prošao pored njega, čuo je da melodiju korektno svira. Okrenu se kako bi ga pohvalio, ali zastade. Orguljaš je imao na vratu natpis na kojem je stajalo: „Učenik Đuzepe Verdija!”

Maksim Gorki

Uhapse ruskog pisca Maksima Gorkog zato što je išao bez dokumenata i dovedu ga pred šefa policije.

– Vi ste taj Gorki, poznati skitnica! – započe ovaj s vrata.

– Treba da se stidite... A kažu da umete da pišete lepe pripovetke... Nego, kako bi bilo da mi napišete jednu, možda ću vas pustiti na slobodu...

Gorki u svojoj ćeliji napisa za dva dana pripovetku i zatim zatraži od čuvara da ga odvede šefu policije. Ovaj pročita pripovetku, zadovoljno se osmehnu, stavi je u svoj pisaci sto i reče piscu:

– Slobodni ste!

Nekoliko dana kasnije Gorki je bio iznenađen kad je u lokalnim novinama pročitao svoju priču. Potpisan je bio, naravno, šef policije

Hirurg

Čuveni bečki hirurg rekao je svojim studentima da su svakom hirurgu neophodna dva dara: da ne bude gadljiv i da ume dobro da zapaža. Zatim je umočio prst u neku odvratnu tečnost i

olizao ga, pozvavši studente da učine isto što i on. Studenti su skupili hrabrost i uradili to što je tražio.

Smejući se, hirurg je objasnio: „Gospodo, čestitam vam što ste prošli prvi test, ali žao mi je što niste prošli i drugi, jer niko od vas nije primetio da prst koji sam olizao nije bio onaj koji sam umočio u tečnost.”

Knez Miloš

Poznato je kako je knez Miloš u mladosti svojoj služio nekog domaćina gazda Aksentija u selu Dobrinju. Docnije je Miloš postao ustanik i vojvoda i knez. Kao knez i gospodar malene seljačke države seti se Miloš svoga nekadašnjeg gazde Aksentija, pa ga pozove k sebi u goste. Kada Aksentije dođe, knez Miloš ga srdačno dočeka i zadrži duže vremena kao svoga gosta. Pa kad su se narazgovarali o svemu što je bilo i prošlo, povede domaćin svoga gosta da mu pokaže državnu blagajnu. U blagajni je ležao raznolik novac, gomile i vreće srebra i zlata i bakra. Zadivi se Aksentije videći toliko blago kakvo nikad nigde nije video. A knezu beše milo što se Aksentije tako zadivio sabranom i ušteđenoj imovini narodnoj. Pa htede se knezu da malo iskuša ovoga prostog i nepismenog seljaka, pa mu reče:

– Gazda Akso, činiš ‘voliko, mnogo si ti meni dobra učinio kad sam služio kod tebe. Ne znam kako da ti se odužim. Nego uzmi od ovoga blaga koliko ti drago.

Aksentije se malo zamisli, pogleda u one gomile državnoga blaga, oči mu zavodniše od suza, pa će reći knezu:

Gospodaru! ovo je zajedničko blago celog naroda. Pa kad bi svak ovde uzeo koliko bi hteo, brzo bi toga blaga nestalo. Ovde se ne uzima nego se ovde dodaje.

I rekavši ovo, uze kesu iza pojasa, razdreši gajtan, pa izvadi dva srebrna cvancika i baci na onu gomilu.

Tin Ujević

Jedan veseljak iz njegovog društva, videvši ga kako s praznom čašom stoji u gostionici, prišao mu je i rekao: – „Slaži nešto na brzinu i platiću ti špricer.” Tin ga i ne pogleda i već mu preko ramena dobaci: – „Ne, prijatelju, rekao si dva!” Kako je upravo slagao u trenutku, ovaj šaljivdžija mu je morao platiti piće.

Mudre misli

Ako jedna želja nije zadovoljena to je dovoljan razlog.
Ako kantar ne valja, ti budi ispravan.
Ako kupuješ često ono što ti ne treba, skoro ćeš
prodavati ono što ti treba
Blago onome ko zna da ne zna, a hoće da zna.
Bog je spor, ali dostižan.
Bog ne plaća svake subote.
Čistoća je pola zdravlja
Čovek ima samo ono što daje.
Čovek je tvrđi od kamena, a slabiji od jajeta.
Devojka koja žuri na sastanak već je zakasnila.
Dobar čovek uvek ostaje početnik.
Dobar esap lasno kupca nađe.
De se god sastanu ljudi, ocjenjuju druge, a sebe ne.
Fudbal se ne igra za publiku nego za novac
Gde zlato gospoduje, razlog se ne čuje.
Hoće vatru koja ne peče.
Inat babi dušu gubi.
Isteruje mak na konac.
Istina i pravda pobeđuju.
Istina i žena najlepše su - gole.
Jedna lasta ne čini proleće
Jedno krivo drvo ceo tovar raspe.
Kad si u kolu, valja da igraš
Kad sultan nazebe, raja kija.
Kad vidim onda ću i verovati.
Kakav pozdrav onaki i odzdrav.
Kakav starješina, takva sva opština
Kako došlo onako i prošlo.
Lasno je pokraj čaša junakom biti.
Lasno je tuđim rukama za vrelo gvožđe hvatati.
Ljubav za ljubav, sirenje za pare
Ljubavna čarolija u pogledu tvom, ti si sreću donijela
srcu slomljenom
Mrav i pčela uče kako se teče
Mrtvu kurjaku rep mjeri.
Najviše se vole ljudi koji imaju iste vrline, najviše se
mrze koji imaju iste mane.
Nalik gajde na muziku
Namrgodio se kao da će mu kiša iz čela udariti.
Napao ko smrt na život.
Navalio ko zima na gola čovjeka.
Ne stoji kuća na zemlji, nego na ženi.
Nije siromah ko malo ima, već ko mnogo želi.
Onome, ko ume da čeka, vremenom sve dolazi.
Oparen kašu hladi
Osmehni se svakome jutru.
Ostavimo vremenu i našoj rešenosti.

Oštar nož ljuto seče, a oštar jezik i gore.
Oteto - prokletu.
Pošto se napiješ vode, ne muti izvor za sobom.
Poštuj, ako hoćeš da si poštovan.
Pozajmi rukama, pa traži nogama.
Prav se smije, a kriv se krije.
Riba ribu, a ribar obe
Ribe se love udicom, a ljudi rečima
Roba govori, trgovac laje, gazda pare daje
Robija nije teška, već robijaši
Rodi me majko srećnog, pa me baci u trnje
Rovitom govnetu malo vode fali(kiše treba)
Ruga se lonac loncu, a oba su crna
Sloboda je, ne da radiš šta hoćeš, već da ne radiš,
šta nećeš.
Slogom rastu male stvari, neslogom se i najveće
raspadaju.
Snaga na usta ulazi
Spolja je gladac, a iznutra jadac
Sram sveca i tropar, sram andjela i krila
Što je babi milo to joj se i snilo
Što je više brdo, to je dublja dolja.
Što je život skuplji - karakter je jeftiniji.
Teško zemlji kuda prođe vojska
Tiha voda brijeg roni.
Traži hljeba preko pogače
Triput kroji, jedanput reži.
Tucao mu luk na glavi
Tuđa ruka svrab ne češe.
U tekućoj vodi mulj ne leži
U tuđem oku vidi slamku, a u svome grede ne vidi
U vinu je istina.
Učini dobro, ne kaj se; učini zlo, nadaj se.
Učiniš li zlo, ne misli da će te zlo mimoići.
Um caruje, a snaga klade valja
Umro ko radi, umro ko ne radi
Utopljenik se za slamku hvata
Uz malo može biti dosta, a u dosta malo
Uzdaj se u se i u svoje kljuse.
Uzeh vruga radi blaga; blago nestade, a vrug ostade
Vuk dlaku mijenja, ali čudi nikada.
Zima ne traži ljepote, nego toplote
Zima ujeda bez zuba
Zlatan lanac slobodu ne pruža.
Zlato je čisto i u prljavoj kesi.
Zlo brzo dođe, a polako prođe.
Zna se zlato i u đubretu
Živ mi Todor da se čini govor.

Сеоски млин - пошћара
Фото: Драгиша Лазовић